

NUR SURESİ

Nur Suresi Medine'de nazil olmuştur ve altmış dört âyettir.

Bu Sure-i Celile'de, içtimai hayatımızın temelini teşkil eden aile hayatının esasları ve kadın erkek münasebetleri beyan ediliyor. İnsanoğlunun içine düşeceği en büyük tehlikelerden biri olan gayr-ı meşru ilişkilere ve onlara verilecek cezalara yer veriliyor.

Zina eden erkek ve kadına verilecek ceza ile iffetli kadınlara zina iftirasında bulunanlara tatbik edilecek ceza beyan ediliyor. Hanımlarına zina suçunu isnad edip te bunu ispat edemeyenlerin durumu açıklanıyor.

Hız. Aişe (r.anh.) validemize yapılan iftira hadisesi ve bizzat Kur'anı Kerim âyetleriyle temize çıkarılması açıklanıyor.

Günlük hayatımızda karşılıklı ziyaret münasebetlerimiz ve ziyaret etmek istediğimiz çeşitli yerlere nasıl gireceğimizin esasları belirtiliyor.

Mahremiyet meselesinin esaslarını vaz eden Sure-i Celüe, hangi kadınların hangi erkeklere mahrem olduklarını, hangi kadınların, erkeklerden kimlere karşı örtülü olmak zorunda olduklarını, kimlerin yanında, belli ölçüleri muhafaza etmek kaydıyla örtünme zorunda olmadıklarını beyan ediyor.

Sure-i Celilede bundan sonra, evlilik müessesesinin ehemmiyetine temas ediliyor ve evlenme çağına gelen kız ve erkek evlatlarla, müminlerin emir ve idareleri altında bulunup ta evlenme çağına gelen bekârların evlendirilmeleri emrediliyor.

İman eden ve salih amel işleyenlerin mükâfatlandırılacakları!, inkarcıların ise yaptıklarının karşılığını görecekleri tekraren beyan edildikten sonra, Allah Teala'mın, bulutları sevk ederek biz insanlara rahmet gönderdiği ve gökten indirilen su ile canlılara hayat verdiği beyan ediliyor.

Yine günlük hayatımızda her an karşılaştığımız, hayatımızla iç içe olan meselelerden bahisle, çocukların, günün hangi saatlerinde anne ve babalarının odalarına giremeyecekleri, hangi zamanlarda ise izin alarak girebilecekleri açıklanıyor.

Sure-i Celile, daha birçok meseleye temas ettikten sonra Müminlerin vasıflarını beyan ederek sona eriyor.

İçtimai hayatımız için ölümsüz esaslar vaz eden Sure-i Celilede bulunan âyetlerin işte teker teker ve etraflıca izahı...^[1]

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1- Bu, indirdiğimiz ve hükümlerini üzerinize farz kıldığımız bir suredir. Biz onda düşünüp öğüt alasınız diye apaçık âyetler indirdik.

Bu âyet-i kerimede iki kıraat şekli vardır. Bunlardan birine göre âyetin mânâsı, mealde izah edildiği gibidir. İkinci kıraat şekline göre ise şöyledir: "Bu indirdiğimiz ve içinde hükümleri açıkladığımız bir suredir. Biz bu Surede hakkı gösteren apaçık âyetler indirdik ki düşünüp ibret ve öğüt alasınız ve bu surenin Allah katından geldiğini anlayasınız.

Burada açıklandığı ifade edilen hükümler, helaller, haramlar, emirle, yasaklar ve cezalar gibi hükümlerdir. [\[2\]](#)

2- Zina eden kadın ve erkeğin her birerine yüzer değnek vurun. Eğer Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsanız, Allah'ın dinini tatbik hususunda onlara acıyacağınız tutmasın. Müminlerden bir topluluk ta onların cezalarına şahit olsun.

Bu âyet-i kerime, zina yapan erkek veya kadının bu dünyadaki cezasının ne olduğunu beyan etmektedir.

Zina yapan kimse ya evli olur veya bekâr. Bekar olarak zina yapan erkek veya kadının cezası burada zikredilmiştir. O da yüz değnek vurmaktır. Hanefi dışındaki diğer mezheplere göre, bekâr olarak zina yapan kimseye yüz değnek vurmakla, birlikte bir yıl da sürgün cezası verilir. Hanefiler ise sürgün etme cezasının Halifenin takdirine bırakıldığını söylemişlerdir.

Zina yapan kimse evli ise recmedilir. Yani taşlanarak öldürülür. Bu ceza, Resulullah'm, fiilen uygulaması ile sabittir.

Ebu Hureyre ve Zeyd b.Halit (r.a.) diyorlar ki:

"Biz, Resulullah'm yanında bulunuyorduk. Orada bulunan bir adam ayağa kalkıp "Allah hakkı için sana soruyorum. Aramızda mutlaka Allah'ın kitabıyla hüküm ver," dedi. Bunun üzerine, hakkında şikâyetçi olduğu adam ayağa kalktı. Bu adam, şikâyetçi olandan daha anlayışlıydı. Ve şöyle dedi: "Aramızda Allah'ın kitabıyla hükmet. Bana da izin ver meseleyi anlatayım." Resulullah "Anlat" dedi. Adam şunları söyledi: "Benim oğlum bu adamın yanında işçi idi. Bunun karısıyla zina etti. Ben buna yüz koyun bir de hizmetçi fidye vererek oğlumu kurlardım. Sonra ilim adamlarına sordum. Bana, oğluma yüz sopa vurulması ve bir yıl da sürgün edilmesi, bunun karısının ise recmedilmesi gerektiğini söylediler." Bunu üzerine Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Hayatım kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, ben, sizin aranızda yüce Allah'ın kitabıyla

hüküm vereceğim. Yüz koyun ve hizmetçi sana geri verilecektir. Oğluna yüz sopa vurulması bir yıl da sürgün edilmesi gerekir." (Resulullah, Ensar'dan birisine seslenerek) "Ey Üneys, bu adamın kansına git. Eğer itiraf ederse onu recmet?" dedi.

Üneys kadına gitti. Kadın itiraf etti. Üneys de onu recmetti. ^[3]

Ebu Hureyre (r.a.) diyor ki:

"Bir gün Resulullah (s.a.v.) Mescitte iken ona bir adam getirildi. (Diğer rivayetlerde bildirildiğine göre bu adamın ismi Mâiz b.Mâlik el-Eslemî'dir.) O kişi Resulullah'a seslenerek ve kendisini kastederek: "Ey Allah'ın Resulü, ben zina ettim." dedi. Resulullah bundan yüzünü çevirdi. Adam, Resulullah'm yüzünü çevirdiği tarafa geçti ve tekrar: "Ey Allah'ın Resulü, ben zina ettim." dedi. Resulullah yine ondan yüzünü çevirdi. Adam tekrar Resulullah'm yüzünü çevirdiği tarafa geçti. Bu kişi zina ettiğine dair dört defa itirafta bulununca Resulullah onu çağırdı ve ona şöyle dedi: "Sen deli misin?" Adam: "Hayır ey Allah'ın Resulü" dedi. Resulullah "Evli misin?" diye soru. Adam da: "Evet, ey Allah'ın Resulü." dedi. Bunun üzerine Resulullah: "Alın bunu götürün ve recmedin." dedi. Cabir diyor ki: "Ben onu rec medeni erden biriydim. Biz onu namazgahta rec-mettik. Taşlar onu acıtınca kaçtı. Biz ona "Harre" denilen yerde kavuştuk ve onu recmettik. ^[4]

Hiz. Büreyde diyor ki:

"Cüheyne kabilesinin "Gâmid" kolundan bir kadın Resulullah'a geldi ve: "Ey Allah'ın Resulü ben zina ettim beni temizle." dedi. Resulullah onu geri çevirdi. Ertesi gün kadın tekrar geldi ve "Ey Allah'ın Resulü beni niçin geri çevirdin? Belki de beni, Mâiz'i geri çevirdiğin gibi çeviriyorsun. Allah'a yemin olsun ki ben hamileyim." dedi. Resulullah: "Eğer mutlaka ısrar ediyorsan çocuğu do-ğuruncaya kadar git." dedi. Kadın çocuğu doğurdu ve onu bir parça beze sararak Resulullah'a geldi." İşte bu, onu doğurdum." dedi. Resulullah "Git onu, sütten kesilinceye kadar emzir." dedi. Kadın çocuğu sütten kesince, çocuğun elinde bir ekmek parçası bulunduğu halde Resulullah'a geldi ve "Ey Allah'ın Resulü, işte bu, sütten kestim. Artık yemek yer oldu." dedi. Resulullah (s.a.v.) çocuğu Müslümanlardan birine teslim etti. Kadın için, göğsüne kadar gömüleceği bir çukur kazılmasını emretti ve insanlara onu recmetmelerini söyledi. İnsanlar da onu recmetüler. Halid b.Velid bir taşla gelip kadının kafasına attı. Oradan Halid'in yüzüne kan sıçradı. Halid kadına sövdü. Resulullah, Halid'in

kadına sövdüğünü işitti ve ona: "Yavaş ol Halid, hayatım, kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki bu kadın öyle bir tevbe etti ki, şayet vergi memuru böyle tevbe etmiş olsaydı affedilirdi." Sonra Resulullah emretti kadının cenazesi kılındı ve defnedildi.

Diğer bir rivayette Hadisin sonu şöyledir: "Resulullah onun cenazesini kıldırdı. Ömer: "Ey Allah'ın Resülü, zina eden bir kadının cenaze namazını kıldırıyorsun."" dedi. Resulullah: "O kadın Öyle bir tevbe etti ki, onun tevbesi Medine halkından yetmiş kişiye dağıtılacak olsaydı onlar için yeterdi. Sen, kişinin canını Allah için feda etmesinden daha üstün bir tevbe bulabilir misin?" dedi. ^[5]

Abdullah b.Abbas diyor ki:

"Bir Cuma günü Ömer minbere çıktı. Müezzin ezanı bitirince ayağa kalktı. Allah'ı layık olduğu şekilde övdü. Sonra şöyle dedi; "Şimdi ben sizlere, bana söyleme imkânı verilen bir söz söyleyeceğim. Bilmiyorum, belki de bu söz, benim, ecelim gelmeden söyleyeceğim son sözdür. Kim bunu anlar ve ezberlerse, bineğinin varacağı yerlere kadar bunu anlatsın. Kim de bunu anlayamayacağından korkarsa bilsin ki kimsenin bana karşı yalan söylemesine müsaade etmem. Şüphesiz ki Allah, Muhammed'i hak olarak gönderdi. Ona kitap indirdi. Allah'ın indirdiği âyetlerden biri de "Recm" âyet idi. Biz onu okuduk anladık ve muhafaza ettik. Bu sebeple Resulullah (s.a.v.) Recm cezasını uyguladı. Ondan sonra biz de uyguladık. Korkarım ki aradan uzun zaman geçer ve insanların içinden biri çıkıp: "Vallahi biz, Allah'ın kitabında Recm âyetini bulamıyoruz." der. Böylece Allah'ın indirdiği bir hükmü terkederek sapmış olurlar. Erkek olsun kadın olsun, evli olduğu halde zina edenin recmedilmesi, Allah'ın kitabında var olan bir hükümdür. Yeter ki buna dair şahit bulunsun, veya hamimelik olsun yahut itiraf bulunsun. ^[6]

Hz. Ömer (r.a.) bu sözüyle, hıfzı neshedilip Kur'an-ı Kerim'de yer almayan fakat mânâsı kalan Recm âyetini kastetmektedir. Yani Recm âyeti böyle bir âyettir. Lafzı Kur'an-ı Kerim'de olmadığı aide mânâsı var olan ve hükmü tatbik edilmiş olan âyettir.

Âyet-i kerimede, zina eden erkek ve kadına zina ceası uygulanırken "Onlara karşı acıyacağınız tutmasın." ifadesi geçmektedir. Bazı müfessirlere göre bu ifadede maksak, "Zina edenlere, Allah'ın koymuş olduğu cezayı uygulamayarak onlara acımanız tutmasın." demektir. Mücahid, Atâ, İbn-i Cüreyc, İbn-i

Zeyd ve Ubeydullah bu görüştedirler. Taberi de bu görüşü tercih etmektedir.

Diğer bazı müfessirlere göre ise bu ifadeden makat, zina cezasını tatbik ederken, darbeleri hafifleterek onlara acımanız tutmasın." demektir.

Katade, Hasan-ı Basrî, Saîd b.el-Müseyyeb ve Hammad bu görüştedirler. Âyet-i Kerimenin sonunda: "Müminlerden bir topluluk ta onların cezalanna şahit olsun." buyurulmaktadır. Bazı müfessirlere göre Recm cezası sırasında tek bir kişinin olaya şahit olması yeterlidir. Taberi de bu görüştedir.

Bazılarına göre en az iki, diğer bazılarına göre en az üç, bazılarına göre ise en az dört kişinin Recm olayına şahit olması gereklidir. ^[7]

3- Zina eden erkek, ancak zina eden veya Allah'a ortak koşan bir kadınla evlenebilir. Zina eden kadın da, ancak zina eden veya Allah'a ortak koşan bir erkekle evlenebilir. Böyle bir cvllik, müminlere haram kılınmıştır.

Müfessirler, bu âyet-i kerimeyi çeşitli şekillerde tefsir etmişlerdir.

Abdullah b.Amr, Said b.el-müseyyeb, Mücahid, Atâ, Zührî, Katade ve Abdullah b.Abbas, bu âyet-i kerimeyi izah ederlerken şöyle demişlerdir: Bu âyet-i Kerime, bazı sahabîlerin, Resulullah'tan, fahişeliği ile meşhur olan müşrik kadmarla evlenmeyi sormaları üzerine nazil olmuştur. Bu kadınlar, özel alâmetler taşıyorlar ve kendilerini kiralyıyorlardı. Bunun üzerine Allah Teala bu âyet-i Kerime'yi indirdi ve o kadınların müminlere haram olduğunu bildirdi.

Abdullah b.Amr diyor ki:

"Müslümanlardan bir adam, Ümmi Mahzul adında bir kadınla evlenmek için izi nistedi. Bu kadın, fahişelik yapıyor ve karşılığında da kendisine bakılmasını şart koşuyordu. Bu adam bu kadınla evlenmek için Resulullah'tan izin istedi. Veya bu kadının durumu bir başkası tarafından Resulullah'a anlatıldı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.): "Zina eden kadınla ancak zina etfen bir erkek veya bir müşrik erkek evlenir. âyetini okudu.

Amr b.Şuayb'm dedesi Abdullah b.Amr b.el-Ass diyor ki: ^[8]

"Sahabilerden bir kişi vardı, adı Mersed b.Ebi Mersed idi. Bu şahıs Mekke'de esir düşen Müslümanları kaçırıp Medine'ye getirirdi. Mekke'de "Anak" isminde fahişe bir kadın vardı. Bu kadın o adamın dostuydu. Bir gün Mersed, Mekke'deki

esirlerden birini kaçırmayı vaatetmişti. İşte bu Mersed diyor ki: "Mekke'ye vardım, Ay'ın ısıttığı bir gecede Mekke'nin bahçelerinden birinin gölgesine vardım," "Anak" ismindeki kadın geldi. Bahçenin kenarında benim gölgemi gördü. Kadın yanıma gelince beni tanıdı ve "Sen Mersed'sin değil mi?" dedi. "Evet, Mersed'im" dedim. Kadın: "Merhaba hoş geldin. Gel bu gece bizde kal." dedi. Ben de dedim ki: "Ey Anak, Allah, zinayı haram kıldı." Bunun üzerine Anak: "Ey çadır halkı, bu adam gelmiş esirlerinizi kaçırıyor." diye bağırdı. Bunun üzerine beni sekiz kişi kovaladı. Ben, dağa doğru tırmandım ve nihayet bir mağaraya vardım ve onun içine girdim. Adamlar gelip benim başucumda durdular ve içeriye doğru idrarlarını yaptılar. İdrarları başımı ıslattı. Fakat Allah onları kör etti. Beni göremediler. Sonra dönüp gittiler. Ben, kaçırmak istediğim arkadaşşıma döndüm. Onu sırtıma yükledim. Ağır bir adamdı. Onu, "İzhir" denen yere kadar taşıdım. Orada onun bağlarını çözdüm. Ben onu taşıyordum o da bana yardımcı oluyordu. Nihayet Medine'ye geldik.

Resulullah'a vardım ve dedim ki: "Ben, Anak ile evleneyim mi?" Resu-lullah durdu ve bana hiçbir cevap vermedi ve nihayet: "Zina eden kadın, ancak zina eden veya Allah'a ortak koşan bir erkekle evlenebilir." âyeti nazil oldu. Ve Resulullah şöyle buyurdu: "Ey Mersed, zina eden bir erkek ancak zina eden bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenir. Zina eden bir kadın da ancak zina eden bir erkekle veya müşrik bir erkekle evlenir. Sen, bu kadınla evlenme. ^[9]

Saîd b.Cübeyr ve İkrime gibi diğer bir kısım âlimler ise bu âyet-i kerimeyi şöyle izah etmişlerdir: "'Zina eden bir erkek ancak zina eden bir kadınla veya müşrik bir kadınla zina eder. Zina eden bir kadın da ancak zina eden bir erkekle veya müşrik bir erkekle zina eder. Zina etmek müminlere haram kılınmıştır."

Saîd b.el-Müseyyeb'in, bu âyet-i kerimeyi şu şekilde izah ettiği ve bu âyet-i kerimenin neshediltliğini söylediği nakledilmektedir. "Zina eden bir erkek ancak zina eden bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenebilir. İffetli olan bir mümin kadınla evlenemez. Zina eden kadın da ancak zina eden bir erkekle veya müşrik bir erkekle evlenebilir. Bu da iffetli bir mümin erkekle evlenemez.

Said b.el-Müseyyeb'e göre bu şekilde yorumlanan bu âyet-i kerimenin hükmü şu âyetle neshedilmiştir. "İçinizden bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden saîh olanları evlendirin.

Eğer fakirlerse, Allah onları lütfuyla zenginleştirir. Allah, geniş lütuf sahibidir. Herşeyi çok iyi bilendir. ^[10]
Âyet-i Kerime de geçen "Bekârlar" kelimesi genel mânâdadır. Yani, zina eden bekan istisna etmemektedir. ^[11]

4- İffetli kadınlara zina isnad edip tc sonra (Bu iddialarını doğrulayacak) dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Onların şahitliklerini de ebediyyen kabul etmeyin. İşte onlar, fâsıkların ta kendileridir.

Bu âyet-i Kerime, hür ve iffetli mümin kadınlara zina iftirasında bulu-nanların cezasını beyan etmektedir. Erkeğe de zina iftira edildiğinde yine aynı şekilde, iftira edene iftira cezası uygulanır. Bu hususta âlimler arasında herhangi bir ihtilaf yoktur.

Bu âyet-i Kerime, zina iftirasında bulunan kimse için üç hüküm getirmektedir. Zina iftirasında bulunan kimse, doğru söylediğine dair dört şahit getiremediği takdirde ona seksen sopa vurulur. Onun şahitliği bir daha kabul edilmez (Bu husus ihtilaflıdır. İzahı gelecektir). O kimse fâsik bir insan olur. Adalet sıfatını kaybetmiş olur.

Bir kimseye zina iftirasında bulunmak, açık bir ifade ile olabildiği gibi kinayeli bir ifadeyle veya îmâ yoluyla da olabilir. Açık bir ifade ile zina iftirası "Zina ettin." "Fahişe" vb. sözlerle olur. Bunların yoruma ihtiyacı yoktur.

Kinayeli ifade ile zina iftirası "Fâsik." "Fâcir" "Habis" "Haram mahsulü çocuk." vb. sözlerle olur. Bu ifadeleri kullanan kimse, karşı tarafın zina ettiğini söyleme kastında bulunması gerekir. Bu itibarla bu çeşit sözleri söyleyen kişiye niyetinin ne olduğu sorulur ve ona göre muamele yapılır.

Îmâ ile zina iftirası ise "Benim annem fahişe değil" "Anlaşıldı anlaşıldı senin annen temiz bir kadınmış" vb. sözlerle olur.

Ebü Hanife ve Şafiî'ye göre bu çeşit îmâlî konuşmalar zina iftirası sayılmaz İmam Mâlik ise bu çeşit sözleri de zina iftirası saymıştır. İmam Ahmed b.Hanbel ise, kızgınlık halinde söylendiği takdirde bunları zina iftirası saymış normal durumlarda ise saymamıştır. ^[12]

5- Ancak bundan sonra tevbe edip ıslah olanlar müstesnadır. (Bu hükmün dışındadır) Çünkü Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Bundan önceki âyette üç hüküm zikredilmiştir. Bu hükümler, zina iftirasında bulunana, dört şahit getiremediği takdirde

seksen sopa vurulması, şahitliğinin ebedî olarak kabul edilmemesi ve fâsık bir kimse olmasıdır.

Bu âyette ise, tevbe edip kendilerini düzeltenlerin müstesna oldukları beyan edilmiştir. Bütün müfessirler, önceki âyetin birinci hükmünün, yani, seksen sopa vurulması hükmünün istisna edilemeyeceğinde ittifak etmişlerdir. Bu itibarla zina iftirasında bulunan kimse tevbe etse dahi kendisine seksen sopa vurulması hükmü kaldırılmaz.

Önceki âyetin ikinci hükmünün, yani, zina iftirasında bulunanın şahitliğinin ebedi olarak kabul edilmemesi hükmünün ise bu istisnaya girip girmediği hususunda ihtilaf vardır.

Saîd b.el-Müseyyeb, Şa'bî, Âmir, Ata, Tâvûs, Mücahid, Katade, Mesruk, Saîd b. Cübeyr, Ömer, b.Abdülaziz, Abdullah b.Utbe, Dehhak, Zührî vb. âlimlere göre zina iftirasında bulunan kimse, kendisine ceza uygulandıktan sonra tevbe eder ve kendisini düzeltirse artık şahitliği kabul edilir. Zira bu âyet-i kerime bunu ifade etmektedir. Taberi de bu görüşü tercih etmiştir.

İmam Mâlik, İmam Ahmet b.Hanbel ve İmam Şafî bu görüştedirler. Kadı Şüreyh, İbrahim en-Nehaî, Said b.el-Müseyyeb, Hasan-ı Basrî vb. âlimlere göre ise, zina iftirasında bulunanın, iftira cezası uygulandıktan sonra, tevbe edip kendisini düzeltse dahi şahitliği kabul edilmez. Ebu Hanife de bu görüştedir.

Önceki âyetin üçüncü hükmünün, yani, zina iftirasında bulunanın "Fâsık" oluşu hükmünün bu istisnaya girdiği ittifakla kabul edilmektedir. Yani bir kimse bir iffetli kadına zina iftirasında bulunur sonra da doğru söylediğine dair şahit getiremez ve cezalandırılır ve böylece "Fâsık" olur, daha sonra da tevbe edip kendisini düzeltirse, hakkındaki "Fâsık" hükmü kalkar.

Bazı âlimlere göre, zina iftirasında bulunanın tevbesi, yalan söylediğini itiraf etmesiyle olur. Diğer bazılarına göre ise bu şahsın tevbesi, yaptıklarından vazgeçmesi ve Allah'tan bağışlanmasını dilemesiyle olur. Yalan söylediğini itiraf etmesine lüzum yoktur.

Taberi bu görüşü tercih etmiş ve "İftirada bulunana sopa vurularak kul hakkı alınmıştır. Ortada sadece Allah Teala'nın hakkı bulunmaktadır. Bu hakkın ifa edilmesinin şartı ise, kul'un tevbe etmesidir" demiştir. ^[13]

6- Hanımlarına zina isnad edip tc, kendilerinden başka şahitleri olmayanların şahitliği, doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah'ı şahit tutup yemin etmesiyle olur. [\[14\]](#)

7- Beşinci defasında, eğer yalan söyleyenlerden ise, Allah'ın lanetinin kendi üzerinde olmasını diler. [\[15\]](#)

8- Kadının da kocasının, yalancılardan olduğuna dair, Allah'ı dört defa şahit tutup yemin etmesi, cezayı kendisinden kaldırır. [\[16\]](#)

9- Beşinci defasında, kocası doğru söyleyenlerden ise, Allah'ın gazabının kendi üzerinde olmasını diler. [\[17\]](#)

10- Ya üzerinizde Allahın lütfü ve merhameti olmasaydı ve Allah, tevbeleri çokça kabul eden yegane hüküm ve hikmet sahibi olmasaydı, haliniz ne olurdu?

Bu âyet-i kerimeler, karısını iffetsizlikle suçlayıp buna dair dört şahit bulamayan kocalara, zina iftirası cezasından kurtulma ve kadından ayrılma için bir çare getirmektedir. O çare, "Mülaane"dir. Bu da şöyle olur: Hafife, karısını zina suçuyla itham eden kocayı ve karısını çağırır. Önce erkekten, şahitler huzurunda doğru söylemiş olduğuna dair dört defa Allahı şahit tutarak yemin etmesini ister. Beşinci defasında da, şayet yalan söylüyorsa, Allah'ın lanetinin kendi üzerine olmasını dilemesini ister. Erkek bunları yerine getirirse karısı kendisinden boş olur ve kendisine ebediyen haram olur. Kadına ise zina cezası gerekir.

Buna karşılık kadının, bu cezanın kendisinden düşmesi için kocasının yalan söylediğine dair, Allah'ı şahit tutarak dört defa yemin etmesi beşinci defasında ise, şayet kocası, doğru söyleyenlerden ise, Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi gerekir. Kadın da bunları söylerse Halife bunların boşanmasına karar verir. Böylece "Mülaane" tahakku etmiş olur.

Bu âyet-i kerimenin nüzul sebebi hakkında şu Hadîs-i Şerif rivayet edilmektedir: "Abdullah b.Abbas diyor ki:

"Hilal b.Ümeyye, Resulullah (s.a.v.)in yanında, karısını, Şerik b.Semha ile zina yapmakla suçladı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) ona: "Ya şahit getirirsin yahut sırtına sopa vurulacaktır." buyurdu. Hilal b.Ümeyye; "Ey Allah'ın Resülü, bizden birimiz, karısının üzerinde bir adam gördüğünde gidip

te şahit mi arayacak?" dedi. Resulullah: "Ya şahit getirirsin, yahut da sırtına sopa vurulacaktır." Buyurdu. Hilal: "Seni hak ile gönderene yemin olsun ki ben doğru söylüyorum. Elbette ki Allah, benim sırtımı sopadan kurtaracak bir hüküm gönderecektir." dedi. Bunun üzerine Cebrail geldi ve Resulullah'a: "İffetli kadınlara zina iftira edip te..." âyetinden devamla "Kadın, şayet kocası doğru söylüyorsa, Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını diler..." âyetine kadar indirdi. Resulullah da bu âyetleri okudu. Bundan sonra Resulullah oradan ayrıldı. Kadının peşine adam gönderdi. Hilal, kadınla beraber geldi. Allah'ı şahit tutarak yemin etti. Resulullah o anda şöyle diyordu: "Şüphesiz ki Allah, ikinizden birinin yalancı olduğunu biliyor, İkinizden hanginiz tevbe edeceksiniz?" Sonra kadın kal-kıp Allah'ı şahit tutarak yemin etti. Beşinci defasına varınca kadının konuşmasını kestiler ve ona: "Senin bu sözün Allah'ın gazabını gerektirir." dediler.

Abdullah b.Abbas diyor ki: "Kadın biraz durakladı, konuşmaktan vazgeçer gibi oldu. Öyle ki bizler, kadının, iddiasından döndüğünü sandık. Sonra kadın şöyle dedi: "Ben, kavmimi hiçbir gün rezil etmem." ve yemininde devam etti^[18] Böylece kan koca boşanmış oldular.

Sehlb.Sa'd diyor ki:

"Üveymir adında bir kişi, Adan oğullarının efendisi olan Âsim b.Adiy'e geldi ve ona, "Karısını başka bir erkekle yakalayan bir kişi için ne diyorsunuz? O onu öldürür siz de onu öldürür müsünüz? Yoksa ne yaparsınız? Bu meseleyi benim için Resulullah'tan sor." dedi. Âsim Resulullah'a geldi ve ona: "Ey Allah'ın Resulü" dedi. Resulullah, kendisine mesele sorulmasını hoş karşılamadı. Uveymir ise Âsim'a gelip meselenin ne olduğunu sordu. Âsim da: "Resulullah, meselenin kendisine sorulmasını hoş karşılamadı ve bunu ayıpladı." dedi. Üveymir: "Allaha yemin olsun ki ben bunu Resulullah'a sormaktan vazgeçmem." dedi. Ve Resulullah'a gelip: "Ey Allah'ın Resulü, bir erkek, karısını başka bir erkekle yakalarsa ne yapmalıdır?" O, o erkeği öldürür siz de onu mu öldürürsünüz? Yoksa ne yapmalıdır?" dedi. Resulullah: "Allah senin hakkında da eşin hakkında da âyet indirdi." dedi ve Allanın, Kur'an-ı Kerim'de isimlendirdiği şekilde "Mülaane" yapmalannı emretti. Erkek, kadınıyla Mülaane yaptı ve sonra: "Ey Allahın Resulü, eğer ben bunu nikâhımda tutacak olursam buna zulmetmiş olurum." dedi ve kadını boşadı. Bu boşama, bundan sonra yapılan "Mülaane"ler için örnek uygulama oldu. ^[19]

Abdullah b.Ömer diyor ki:

Resulullah'ın zamanında bir adam, karısını zina etmekle suçladı ve çocuğun, kendisinden olduğunu kabul etmedi. Bunun üzerine Resulullah, Allah Teala'nın buyurduğu gibi, aralarında "Mülaane" yapılmasını emretti. Çocuğun kadına teslim edilmesine, Mülaane yapan kan ile kocanın da boşanmalarına karar verdi. [\[20\]](#)

11- O uydurma haberi getirip iftira atanlar, içinizden bir topluluktur. -Onu kendiniz için bir şer sanmayın. Bilakis o sizin için hayırdır. İftirada bulunanlardan herbirinin kazandığı günaha göre cezası vardır. Onlardan, iftira suçunun çn büyük payını yüklenene ise büyük bir azap vardır.

Buradan itibaren on ayet, münafıkların, Hz. Aişe (r.anh.) aleyhinde uydurdıkları ve bir kısım Müslümanları da içine ittikleri "Çirkin iftira"yı yalanlamakta, Resulullah'm ailesinin bu iftiralarından beri olduğunu ortaya koymaktadır.

Urve b.Zübeyr, Said b.el-Müseyyeb, Alkame b.Vakkas ve Ubeydullah b.Abdullah b.Utbe, Hz, Aişe (r.anh)nm bu iftira olayını şu şeklide anlattığını rivayet etmektedirler. Hz. Aişe diyor ki:"

"Resulullah sefere çıkarken hanımları arasında kur'a çekerdi. Kur'a kime çıkarsa Resulullah sefere onunla giderdi. Yine bir seferde (Beni Mustalik gazvesinde) Resulullah aramızda Kur'a çekti ve bana çıktı. Ben, Resulullah ile birlikte yola çıktım. Bu olay, kadınların örtünmelerini emreden âyet indikten sonra idi. Ben devemin üzerindeki "Hevdec"ime bindiriliyor ve indiriliyordum. Yola bu şekilde devam ettik. Resulullah o seferdeki savaşı bitirip geri döndüğünde Medine'ye yaklaşıncı geceleyin hareket edilmesini emretti. Hareket emri ilan edilince ben kalkıp def-i hacet için gittim. Birlikten uzaklaştım. İhtiyacımı iderdik-ten sonra bineğime yöneldiğimde elimi göğsüme attım ki, Zefar şehri boncuğundan yapılmış olan gerdanlığım kopup düşmüş. Tekrar geri döndüm, gerdanlığımı aramaya başladım. Onu ararken geç kaldım. Beni, devenin üzerine "Hev-dec'le bindirenler gelmişler, hevdeemi devenin üzerine yükleyip yola devam etmişler. Onlar, benim, hevdecin içinde olduğumu sanmışlar. Zaten o sıralarda kadınlar hafifti. Onlar şişmanlamazdı. Çünkü onlar az yemek yerlerdi. Bu nedenle hevdeci kaldırıp yükleyenler onun hafifliğini yadırgamamışlar, ben o zaman genç bir kadındım. Onlar deveyi çekip gitmişler. Ben, gerdanlığımı bulduğumda ordu hareket

edip gitmişti. Ordunun konakladığı yere geldim ki orada hiç kimse yok. Daha önce oturduğum yere gittim. Ordunun beni arayarak tekrar gelip alacağını düşünüyordum. İşte ben orada otururken uyku bastırdı ve uyudum.

Safvan b.Muattaî es-Sülemîez-Zevkânî, orduyu geriden takibetmekle görevliydi. Benim bulunduğum yere gelmiş orada bir insan karartısı görmüş, sonra beni görünce tanımış. Zira o, örtünme âyeti gelmeden evvel beni görmüştü, beni görünce: "İnna Lillahi ve ttna İleyhi Râciûn." derken ben uyandım. Çarşafımla yüzümü örttüm. Allah'a yemin olsun ki bana bir kelime konuşmadı. Ben de ondan "İnna Lillahi ve İnna İleyhi Râciûn." sözünden başka bir şey işitmedim. Safvan devesini çökertti, Ön ayaklarına bastı, ben kalkıp deveye bindim. Safvan deveyi çekerek birlikte orduya kavuştuk. Onlar, öğlenin şiddetli sıcağında bir yere konaklamışlardı. İşte o sırada iftira edenler helak oldular. Bu iftiranın en büyük payını, Abdullah b.Übeyy b.Selûl üstlenmişti.

Medine'ye vardık. Ben, o arada bir ay hasta yattım. İnsanlar, iftira edenler hakkında çeşitli şeyler söylüyorlarmış. Ben ise hiçbir şey hissetmiyordum. Ancak ben, hastalığım sırasında, diğer hastalıklarımda gördüğüm nezâket ve ilgiyi görmüyordum. Bu beni kuşkulandırıyor. Zira Resulullah (s.a.v.) yanıma girince selam veiyor sonra "Nasılsınız?" diyor ve sonra çıkıp gidiyordu. Doğrusu bu beni şüphelendiriyor fakat şerrin ne olduğunu hissetmiyordum.

Nihayet hastalıktan iyileşmeye başlayınca dışarı çıktım. Mıstah'ın annesiyle birlikte "Menasi" denen yere doğru çıkmıştım. Burası bizim def-i hacet ye-rimizdi. Bizler oraya ancak geceden geceye çıkıyorduk. Bu, evlerimizin yakınında tuvalet yapmadan evvelki bir haldi. Bizler, tuvalet hususunda, çölde yaşa-, yan önceki Araplar gibiydik. Evlerimizin yakınına tuvalet yapmaktan rahatsız olurduk. Ben ve Mıstah'ın annesi yürüyüp gittik. Mıstah'ın annesi, Muttalip b.Abd-i Menafın oğlu Ebi Rühm' ün kızı idi., Kadının annesi de Sahr b, Âmir'in kızı idi. bu kadın, Ebumesir es-Sıddıykın teyzesi id, Bunun oğlu Mıstah ise Üsase b. Abbad b, Muttahibin oğlu idi. Ben ve Mıstah'ın annesi, işimiz bittikten sonra evime doğru yöneldik Mıstah'ın annesi ayağı çarşafına takılarak düştü ve şöyle dedi: "Mıstah yüzükoyun sürünsün." Dedim ki: "Ne kötü bir söz söyledin. Bedir savaşına katılan bir adama hakaret mi ediyorsun?" Mıstah'ın annesi: "Ey kızım, onun, senin hakkında söylediğini işitmedin." dedi. Dedim ki: "Ne dedi?" İşte bunun

üzerine Mıstahın annesi, iftiracıların ne söylediklerini bana haber verdi. Benim hastalığım daha da arttı. Evime dönünce Resulullah (s.a.v.) yanıma gedi. Selam verdi sonra "Nasılsınız?" dedi. Ben de ona dedim ki: "Benim, anne ve babama gitmem için izin verir misin?" Ben, haberi kesin olarak onlardan öğrenmek istiyordum. Resulullah bana izin verdi. Anneme vanp dedim ki: "Anne, insanlar neyi konuşuyorlar?" Annem dedi ki: "Yavrum üzülme. Allah'a yemin olsun ki, güzel bir kadın, kendisini seven bir erkeğin nikâhı altında bulunsun, onun kumalan olsun da onun aleyhinde çokça konuşmuş olmasınlar. Bu pek enderdir." Dedim ki "Sübhanallah. İnsanlar bunu konuştular ha?"

O gece sabaha kadar ağladım. Gözüme hiç uyku girmedi. Sabaha ağlayarak çıktım. Resulullah (s.a.v.) vahyi beklemesi uzayınca Ali b.Ebi Talib ile Üsa-me b.Zeyd'i çağırdı. Onların bu konuda görüşlerini alıyor ve onlarla istişare ediyordu. Üsame, Resulullah'ın ailesinde bildiği temizliği ve kendi gördüğünü söyledi ve dedi ki: "Ailen hakkında hayırdan başka birşey bilmiyoruz. Ali ise: "Ey Allah'ın Resulü, Allah seni daraltmış değildir. Bunun dışında kadınlar pek çoktur. Sen, hizmetçiye sor, o sana doğruyu söyler." dedi. Bunun üzerine Resulullah, "Berire" adlı cariyeyi çağırdı ve ona: "Ey Berire, sen, seni şüphelendirecek herhangi bir şey gördün mü?" dedi. Berire: "Seni hak Peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, ben onda, kendisini ayıplayacağım bir şey görmedim. Ne var ki o, yaşı genç bir kadın. Ailesinin hamurunun üzerinde uyuyor. Evcil hayvanlar gelip hamurunu yiyorlar." dedi. Bunun üzerine Resulullah kalkıp gitti ve minbere çıktı. Abdullah b.Übey'i kastederek: "Ey Müslümanlar topluluğu, benim ailemde, bana eziyet etmek isteyen kimse Jıakkında kim beni mazur görür? (Beni kınamayıp bana yardım edecek kimdir?) Allah'a yemin olsun ki ben, ailemde hayırdan başka bir şey görmedim. Onlar öyle bir adam söylüyorlar ki, ben o adamda hayırdan başka bir şey görmedim. O ancak ben olduğum zaman evime girer."

Bunun üzerine Abdül Eşhel oğullarının kardeşi Sa'd b.Muaz ayağa kalktı ve: "Ey Allah'ın Resulü, ben seni mazur görürüm. Eğer sana eziyet veren kimse Evs kabilesinden ise ben onun boynunu vururum. Şayet o kimse Hazreçli kardeşlerimizdense bize emredersin biz de emrini yerine getiririz." Bunun üzerine Hazreç kabilesinin reisi olan ve İtle (İftira) hadisesine katılan Hassan b.Sabit'in annesinin amcasının oğlu olan Sa'd b.Ubade ayağa kalktı. Bu zat, daha Önce sa-lih bir kişiydi. Fakat

kabilecilik taassubu onu, buna şevketti. Sa'd b.Ubade, Sa'd b.Muaz'a şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki yalan söyledin. Zira sen ne o adamı öldürüşün ne de onu öldürmeye gücün yeter. O, senin kabilenden biri olsaydı J onun öldürülmesini istemezdin."

Bunun üzerine, Sa'd b.Muaz'ın amcasının oğlu olan Üseyd b.Hudayr ayağa kalktı ve Sa'd b.Ubadeye: "Allah'a yemin olsun ki sen yalan söyledin. Biz onu mutlaka Öldürürüz. Sen münafıksın münafıktan savunuyorsun." dedi. Bunun üzerine Evs ve Hazrec kabilesine mensup olanlar ayaklandı. Resululah minberin üzerindeyken birbirlerini öldürmeyi kastettiler. Resululhıh onları hep yatıştırmaya çalıştı. Nihayet sustular. Resulullah da sustu. Ben o gün de devamlı ağladım. Gözyaşlarını hiç dinmedi. Gözüme hiç uyku girmedi. Öyle ki, ben, ağlamaktan ciğerlerimin parçalanacağım zannettim. Annem babam yanımda oturuyor ve ben de ağlıyorken, Ensardan bir kadın yanıma girmek için izin istedi. Ona izin verdim. İçeri girdi, oturdu. Benimle beraber ağlamaya başladı. Biz bu durumda iken Resulullah yanımıza girdi. Selam verdi sonra oturdu. Aleyhime dedikodu yapıldığından beri yanıma hiç oturmamıştı.

Resulullah bir ay beklemiş benim hakkımda kendisine hiçbir vahiy gelmemişti. Resulullah oturunca şehadet getirdi sonra şöyle dedi: "Ey Aişe, senin hakkındabana şunlar ulaştı. Eğer sen, beri isen, Allah senin beri olduğunu ortaya koyacaktır. Şayet sen bir günah işlemeyi kastetmiş idiysen Allah'tan af dile ve ona tevbe et. Zira kul, günahını itiraf eüer sonra tevbe ederse Alah onun tev-besini kabul eder."

Resulullah sözlerini bitirince gözyaşlarını kurudu. Artık gözlerimden bir damla dahi düştüğünü hissetmez oldum. Ve babama dedim ki: "Resulullah'ın söylediklerine benim yerime cevap ver." Babam: "Vallahi ben, Resulullah'a karşı ne söyleyeceğimi bilemiyorum." dedi. Bu defa ben, anneme: "Resulullahın bana söylediklerine sen cevap ver." dedim. Annem de: "Vallahi Resulullah'a karşı ne söyleyeceğimi bilemiyorum" dedi.

Ben, genç bir kadındım. Çokça Kuran okumamıştım. Dedim ki: "Vallahi ben anladım ki siz bu sözü işittiniz, kafanızda yer etti. Siz buna inanır oldunuz. Yemin olsun ki ben, beri olduğumu söylesem de sizler bana inanmayacaksınız. Yemin olsun ki eğer size birşeyler itiraf eder gibi olsam sizler bana inanacaksi-. nız. Halbuki Allah biliyor ki ben bundan beriyim. Allah'a yemin

olsun ki ben, benimle size ancak Yusufu ve onun babasını misal olarak buluyorum. Zira onun babası, "Artık bana düşen güzelce bir sabırdır, iddialarınız karşısında ancak Allah'tan yardım istenir, ^[21] demiştir.

Sonra döndüm yatağıma uzandım. Allah, benim beri olduğumu biliyordu. Benim beri olduğumu da ortaya koyacaktı. Fakat, ben vallahi, hakkımda Alla-hı'm okunan bir vahiy indireceğini beklemiyordum. Benim hakir nefsim hakkın- . da Allah'ın birşey konuşmasını beklemiyordum. Fakat ben, Resulullah'ın bir rüya görebileceğini ve rüyasında Allah'ın, benim beri olduğumu ona bildireceğini bekliyordum.

Allah'a yemin olsun ki Resulullah, oturduğu yerden kalkmadan ve ev halkından herhangi bir kimse çıkmadan Resulullah'a vahiy indi. Resulullah'a her zamanki gibi sıkıntı geldi. Öyle ki yüzünden inci taneleri gibi ter dökülüyordu. Halbuki kış günlerinden birinde idik. Bu sıkıntı, ona indirilen vahyin ağırlığından idi. Resulullah nihayet açıldı. O, gülüyordu. Onun ilk konuştuğu söz şu oldu: "Ey Aişe Allah senin beri olduğunu açıkladı." Annem bana: "Kalk ona git." dedi. "Hayır vallahi ben ona gitmem. Ben ancak Allah Teala'ya hamdederim." . dedim, işte o zaman Allah: "O uydurma haberi getirip iftira atanlar içinizden bir topluluktur..." âyetinden itibaren on âyet indirdi ve bu âyetlerde benim beri olduğumu beyan etti."

(Babam) Ebubekîr, akrabası olan ve fakir durumda bulunan Mıstah b.Üsase'ye yardımda bulunuyordu. (Bu olaylar üzerine) dedi ki: "Vallahi Mıstah, Aişe hakkında söylediklerini söyledikten sonra ben ona hiçbirşey vermeyeceğim." Bunun üzerine Allah Teala: "İçinizden fazilet ve mal sahipleri, akrabalara, fakirlere ve Allah yolunda hicret edenlere yardım yapmamak için yemin etmesinler. Bağışlasınlar, müsamahalı davransınlar. Allah'ın sizi affetmesini sevmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır ve çok merhametli olandır."(Nur:22) âyetim indirdi. Ebubekir de dedi ki: "Evet, vallahi Allah'ın beni affetmesini istiyorum." Ondan sonra Ebubekir, Mıstah'a yaptığı yardımlarını yine devam ettirdi ve "Vallahi ben, yardımı bundan kesmeyeceğim." dedi. ^[22]

Ayet-i Kerime'nin başında: "O uydurma haberi getirip iftira atanlar, içinizden bir topluluktur." buyurulmaktadır. Bu ifade, iftira olayına bazı Müslümanların da katıldıklarını göstermektedir ki, bunlar Hassan b.Sabit, mıstah b.Üsase ve Hanne binti Cahş'dır.

Yine âyetin devamında: "Onu, kendiniz için bir şer sanmayın. Bilakis o sizin için bir hayırdır." buyurulmaktadır. Bu ifade, iftira olayının, Ebubekir ailesi için bir şer değil bir hayır olduğunu beyan etmektedir. Zira bu hadise, Ebubekir ailesinin, daha bu dünyada iken hayır ile anılmasına ve iffetli olduğunun ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

Ahirette ise bu ailenin büyük sevaplara nail olacağına bir sebeptir.

Ayetin sonunda: "iftira suçunun en büyük payını yüklenenlere ise büyük bir azap vardır." buyurulmaktadır. Burada, iftiranın büyük payını yüklenen kimseden maksat, tercih edilen görüşe göre, Abdullah b.Übey b.Selui'dür. Bu şahsın, iftirada en büyük payı olan kişi sayılmasının sebebi, ilk önce söylentiye bunun çıkarması ve onu yaymasıdır. ^[23]

12- İftirayı işittiğiniz zaman, mümin erkeklerin ve mümin kadınların, birbirine hüsn-i zanda bulunup ta "Bu apaçık bir iftiradır." demeleri gerekmez miydi?

Allah Teala bu âyet-i kerimede, müminlere, Hz. Aişe hakkındaki iftiraya ihtimal vermeleri yüzünden sitem etmekte ve onları böyle davranışlardan sakınmaya davet etmektedir. Hz. Aişe, müminlerden biri, hattâ onların annesi olduğu halde, onun, böyle birşey yaptığını düşünmek, müminlere yakışmayan bir davranıştır. Nitekim sahabilerden, Halid b.Zeyd Eba Eyyub el-Ensârî'ye hanımı: "İnsanların, Aişe hakkında ne söylediklerini duymadın mı?" deyince Eba Eyyub, "Evet duydum. Bu bir yalandır. Ey Eyyub'un annesi sen böyle, bir şey yapar mısın?" demiş, hanımı da: "Hayır vallahi yapmam." cevabını vermiştir. Bunun üzerine Eba Eyyub: "Vallahi Aişe senden daha hayırlıdır." demiştir. ^[24]

13- Bir de dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? Madem ki bu şahitleri getiremediler, o halde onlar, Allah nezdinde, yalancıların ta kendileridir.

Bu âyet-i kerime, bir iftira ile doğru sözün birbirinden ayırdedilmesinin yolunu öğretiyor ve bunun, olay hakkında, kendilerine güvenilir dört şahit ile olayın doğruluğunun tesbiti olduğunu beyan ediyor. Bu hadisede, iftirada bulunanlar, iddialarına dair herhangi bir şahit getiremediklerinden onların yalancı oldukları ortaya çıkıyor. ^[25]

14- Eğer Allah'ın lütfü ve merhameti, dünyada ve âhirette üzerinizde olmasaydı, içine daldığınız fitne yüzünden size mutlaka büyük bir azap dokunurdu.

Ey, Aişe hakkında dedikoduya dalanlar, eğer Allah'ın dünyada iken tev-benizi kabul edip âhirete imanla gitmenizi sağlama lütfü olmasaydı, içine daldığınız iftiradan dolayı büyük bir azaba uğratıl irdiniz.

Âyet-i kerimede işaret edilen, dedikoduya dalanlar ve tevbeleri kabul edilerek Allah'ın merhametine nail olanlar arasına Hassan b.Sabit, Mıstah b.Üsase, Hanne binti Cahş gibi müminler ve Abdullah b.Übey b.Selul gibi münafıklar girmemişlerdir. [\[26\]](#)

15- Siz o iftirayı dilden dile dolaştırıyorsunuz. Hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığınız şeyi ağızınızla söylüyor ve onu, önemsiz birşey sanıyordunuz. Halbuki bu, Allah nezdinde büyük bir günahıdır.

Bir zaman sizler, Aişe ile ilgili iftirayı birbirinize anlatıyordunuz. Sizler,, anlattığınız o hadise hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığınız halde bunu ağızınızla söylemekten çekinmiyor "Aişe'nin şöyle şöyle yaptığını işittik." diyordunuz. Bu sözlerinizin basit bir şey olduğunu, bundan dolayı günaha girmeyeceğinizi sanıyordunuz. Halbuki bu sözünüz, Allah katında büyük bir sözdür. Zira sizler, bununla Allah'ın Resulüne ve onun ailesine eziyet ediyordunuz. [\[27\]](#)

16- O asılsız sözü duyduğunuz zaman: "Bunu konuşmak bize yakışmaz. Hâşâ bu, büyük bir iftiradır." demeniz gerekmez miydi?

Ey, iftira hadisesine dalan insanlar, sizler bu hadiseyi, söyleyenlerden işittiğiniz zaman: "Bizim bunu konuşmamız haramdır. Bunu konuşmak bize yakışmaz. Ey rabbimiz, bu adamların ortaya attıkları iftiraya inanmaktan uzak durur sana sığınırız. Hiç böyle bir şey olur mu? Bu söz, büyük bir iftiradan başka bir şey değildir." demeniz gerekmez miydi?

Bu ve bundan sonra gelen âyetler müminlere, birbirlerine karşı nûsn-ü zan'da bulunmalarını ve birbirleri hakkında hayır söylemelerini öğretiyor. Birtakım fitne ve vesveselere kapılmamalarını emrediyor. [\[28\]](#)

17- Allah, eğer gerçek müminlercnîz, böyle bir günâha ebediyyen dönmemenizi öğütler. [\[29\]](#)

18- Allah, size âyetlerini açıklıyor. Allah, herşeyi çok iyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Allah sizlere, kitabında indirdiği âyetleriyle öğüt verir ve izlerin, Aişe hakkında söylediklerinize bir daha dönmenizi yasaklar. Şayet sizler, Allah'ın öğütlerinden ibret alan, emirlerini tutup yasaklarından kaçman müminlerseniz, Allah, âyetlerini size böyle açıklar ki bir daha böyle şeyler yapmayasınız. Ve böylece içinizden kimin itaatkâr, kimin de isyankâr olduğu ortaya çıksın. Allah, sizleri ve yaptıklarınızı çok iyi bilendir. Yaratıklarını sevk ve idarede ve onları yükümlü kıldığı amellerde hüküm sahibidir. Onun dediği mutlaka olur. Hikmet sahibidir. Yaptıklarını yerli yerince yapar. [\[30\]](#)

19- İmar. edenler arasında hayasızlığın yayılmasını isteyenlere ,işte onlara, dünyada da âhirette de acı bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

Allah ve Resulüne iman edenler arasında zinanın yayılmasını arzulayanlara, dünyada ve âhirette de can yakıcı bir azap vardır. Onlara, dünyada iffetli kadınlara iftira etme cezası uygulanır ve seksen sopa vurulur. Şayet tevbe etmeden ölürlerse, âhiretî cehenneme atılarak cezalandırılırlar. İftira olayına katılanların doğru veya yalan söylediklerini ancak Allah bilir, siz bilemezsiniz. Zira, gaybı bilmek ancak Allah'a aittir. O halde birtakım insanlardan duyduğunuz sözleri derhal yaymaya kalkmayın.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i Şerifinde şöyle buyurmuştur:

"Müslümanlara eziyet etmeyin, onları ayıplamayın, onların gizliliklerini araştırmayın. Zira kim, mümin kardeşinin ayıplarını araştırmaya girişecek olursa. Allah da onun gizliliklerini araştırır. Allah, kimin de gizliliklerini araştırırsa onu rüsvay eder. İsterse o kişi, evinin içinde saklanmış olsun. [\[31\]](#)

20- Ya üzerinizde Allah'ın lütfü ve rahmeti olmasaydı ve Allah, çok şefkatli ve çok merhametli olmasaydı, haliniz ne olurdu?

Eğer Allah, bir lütuf olarak bunu size beyan etmeseydi ve o iftira atanları derhal cezalandırırsaydı helak olurdunuz. Fakat Allah, kullarına karşı çok şefkatli ve çok merhametlidir. [\[32\]](#)

21- Ey iman edenler, şeytanın adımlarına uymayın. Kim, şeytanın adımlarına uyarsa, şüphesiz ki o, ona mutlaka hayasızlığı ve kötülüğü emreder. Eğer üzerinizde Allah'ın lütfü ve rahmeti olmasaydı, İçinizden hiçbiri ebediyyen temize çıkamazdı. Fakat Allah, dilediğini temize çıkarır, Allah, herşeyi çok iyi işitendir, çok iyi bilendir.

Ey, Allah'a ve Peygamberine iman edenler, iffetli kadınlar hakkımla yapılan iftiralara aldanarak şeytanın adımlarına uymayın. Onun yolunu tutmayın. Zira sizden kim, şeytanın yolunu tutacak olursa, şüphesiz ki şeytan ona, fuhuşu ve kötülüğü emreder. Çünkü şeytan kendini buna adamıştır.

Ey insanlar, eğer Allah'ın sizlere lütfü ve merhameti olmasaydı sizden hiçbiriniz, günahlarından ve inkârından arınmış olamazdı. Hayın serden seçemezdi. Fakat Allah, kullarından dilediğini maddi ve manevî kirlerden arındırır. Allah, herzeyi işiten ve herşeyi bilendir. [\[33\]](#)

22- İçinizden fazilet ve mal sahipleri, akrabalara, fakirlere ve Allah yolunda hicret edenlere yardım yapmamak için yemin etmesinler, bağışlasınlar, müsamahalı davransınlar. Allah'ın sizi affetmesini sevmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır ve çok merhametli olandır.

Bu âyet-i kerimenin, Hz. Ebubekir hakkında nazil olduğu rivayet edilmektedir. Hz. Ebubekir, teyzesinin oğlu Mtstah'a, fakir olduğu için yardımlarda bulunuyordu, Mıstah, Hz. Aişe'ye yapılan iftira dedikodusuna katılmıştı. Bu sebeple Hz. Ebubekir, Mıstah'a anık yardım etmeyeceğine dair yemin etmişti. İşte bunun üzerine bu âyet nazil oldu ve yardımın kesilmemesi emredildi. Hz. Ebubekir: "Allah'ın sizi affetmesini sevmez misiniz?" ifadesini duyunca: "Evet, Allah'ın beni affetmesini severim" dedi ve yardımına devam etti [\[34\]](#)

23- İffetli, hiçbirşeyden habersiz mümin kadınlara zina isnad edenler, şüphesiz dünyada da âhirette de lanetlenmişlerdir. Onlar İçin büyük bir azap vardır.

Âyet-i kerimede zikredilen: "İffetli, hiçbir şeyden habersiz mümin ka-ünlar"dan maksat, bazı müfessirlere göre, Hz. Aişe'dir. Ancak âyetin beyan ettiği sıfatları taşıyan herkes için bu hüküm geçerlidir. Böyle kadınlara zina isnad edip te sonra tevbe etmeyenler, dünya ve âhirette lanete uğratılmış olurlar.

Bazılarına göre ise bu âyet, sadece Resulullah'ın hanımları için inmiştir. Resulullah'ın hanımlarına dil uzatanların tevbeleri kabul değildir. Bunlar, dünya ve âhirette lanete uğratılmışlardır.

Diğer bir kısım müfessirlere göre ise bu âyet-i kerime, Resulullah'ın hanımları hakkında nazil olmuş sonra bu surenin baş tarafındaki dördüncü ve beşinci âyetler inmiş, iffetli hanımlara zina isnad edenlere seksen sopa vurulmasını ve bunlar için tevbe kapısının açık olduğunu beyan etmişlerdir. [\[35\]](#)

24- Kıyamet günü onların dilleri, elleri ve ayakları yaptıklarına şahitlik edecektir.

Kıyamet gününde, bu günahları işleyenler, dünyada böyle bir günah işlediklerini itiraf etmeyince Allah onların ağızlarının mühürleyecek, onların yaptıklarına, elleri ve ayakları şahitlik edecektir.

Said b.Cübeyr diyor ki: "Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kıyamet günü, kâfire, yaptığı amel gösterilir. Kâfir onu inkâr eder ve tartışmaya girer. Ona: "Şunlar senin komşuların, senin aleyhinde şهادette bulunuyorlar." denir. Kâfir: "Onlar yalan söylüyorlar." der. Ona: "Ailen, eşin dostun da böyle söylüyorlar." denir. O da: "Onlar da yalan söylüyorlar" der. Kâfirlere yemin ettirilir. Onlar yemin ederler. Sonra Allah onları sağır yapar. Elleri ve ayakları aleyhlerine şahitlik eder. Onlar da cehennem azabına atılırlar." [\[36\]](#)

25- O gün Allah onlara hak ettikleri cezayı tam olarak verecek ve onlar Allah'ın apaçık hak olduğunu bileceklerdir.

Ağızlarının mühürlenip, el ve ayaklarının, aleyhlerine şahitlik ettikleri kıyamet gününde, iffetli mümin kadınlara dil uzatanlara, Allah, hak ettikleri cezav, verecektir. Ve onlar, Allah'ın hak olduğunu ve herşeyi dünyada açıklamış olduğunu bileceklerdir. Artık o .münafıkların, Allah'ın varlığından şüphe etmeler, mümkün olmayacaktır. [\[37\]](#)

26- Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler kötü kadınlara temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler temiz kadınlara yakışır, işte o temiz olanlar, onların attıkları ifiradan çok uzaktırlar. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır.

Aburrahman Zeyd b.Eslem bu âyet-i kerimeyi mealde verildiği şekilde izah etmiş ve bundan maksadın, Hz. Aişe gibi temiz bir kadının, Resulullah gibi temiz bir zata yaraştığı, Abdullah

b.Übey b.SeluI gibi murdar bir kişiye ise murdar bir kadının yaraştığı anlamına geldiğini söylemiştir.

Abdullah b.Abbas, Mücahid, Ata, Saîd b.Cübeyr, Şa'bî, Hasan-ı Basit ve Dehhak ise bu âyet-i kerimeyi şu şeklide izah etmişlerdir. "Kötü sözler kötü erkeklere, kötü erkekler de kötü sözlere layıktırlar. Güzel sözler güzel erkeklere, güzel erkekler de güzel sözlere yaraşırlar. Haklarında iftira edilen temiz insanlar, murdarların söyledikleri murdar sözlerden beridirler. İşte bOnlara af.ve bol nızık vardır." [38]

27- Ey iman edenler, kendi evlerinizden başka evlere, izin almadan ve sakinlerine selam vermeden girmeyin. Düşünseniz bu sizin için daha hayırlıdır. [39]

28- Eğer orada kimseyi bulamazsanız, size izin verilmedikçe içeriye girmeyin. Eğer size "Geri dönün" denilirse, hemen dönün. Bu davranış sizin için daha temizdir. Allah, yaptıklarınızı çok iyi bilir.

Bu âyet-i kerime, Allah Teala'nın, mümin kullarına öğrettiği terbiye ve âdaptan birini beyan etmektedir. O da, başkasının evine girerken sahibinden izin istemek ve izin verdiği takdirde, ev halkına selam vererek içeri girmektir.

Bir Müslüman başka birinin evine gittiğinde, en fazla üç kere kapıyı vurmak, zil çalmak vb. şekillerde izin ister. Eğer izin verilirse, selam vererek içeri girer. Yoksa dönüp gider.

Ebu Sait! el-Hudrî diyor ki:

"Ben, Ensann toplantılarından birinde bulunuyordum. O anda Ebu Musa el-Eş'arî, sanki birşeyden korkmuşça.sına çıkıp geldi ve şöyle dedi; "Ben, Ömer'in yanına girmek için üç defa izin istedim. Bana izin verilmedi. Bunun üzerine dönüp gittim. Ömer daha sonra beni çağırdı ve bana "Senin, benim yanıma gelmene engel olan neydi?" dedi. Ben de: "Üç defa izin istedim bana izin verilmedi. Bunun üzerine dönüp gittim. Çünkü Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu: "Sizden biriniz üç defa izin ister de ona izin verilmezse geri dönsün." bunun üzerine Ömer bana şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki, buna dair mutlaka şahit getireceksin." (Şimdi sizden soruyorum) İçinizde Resulullah'tan bunu işiten herhangi biriniz var mı?" Bunun üzerine Übey b.Kâ'b şöyle dedi: "Vallahi seninle beraber bu insanların en küçüğü gelecektir. (Gelip şahitlik edecektir)

Ebu Said el-Hudrî diyor ki: "Ben orada bulunanların en küçüğü idim. Kalkıp Ebu Musa el-Eş'arî ile beraber gittim ve Ömer'e, Resulullah'ın bunu söylediğini haber verdim. ^[40]

Âyet-i kerimede zikredilen izin istemenin ne şekilde olacağı hakkında iki görüş zikredilmektedir. Bir kısım âlimlere göre bu izin, selam verildikten sonra sözle olur. Taberi bu görüşü tercih etmektedir. Diğer bir kısım âlimlere göre ise, izin isteme, öksürme, seslenme vb. şeylerle olur.

Kimlerin izin istemek zorunda oldukları hususuna gelince, erginlik çağına girmiş olan herkesin, eşi dışında herkesten izin istemesinin gerekli olduğu beyan edilmektedir. Kişi, kardeşinin ve annesinin yanına girmek için dahi izin istemek zorundadır. Çünkü onları, müsait olmayan bir vaziyette görmesi doğru değildir. ^[41]

29- İçinde eşyanız bulunan boş binalara izinsiz girmenizde bir mahzur yoktur. Allah, sizin açığa vurduğunuzu da bilir, gizlediğiniz» de.

Âyette zikredilen "Boş binalar" ifadesi, herkesin serbestçe han, kahve, lokanta vb. yerleri de kapsamına almaktadır. Ayrıca yıkık, çokuve terkedilmiş, yeni yapıldığı halde henüz içine kimse girmemiş binalar da "Boş yer" sayılır. ^[42]

30- Ey Muhummcd, mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, edep yerlerini korusunlar. Böyle davranmak onlar için daha temiz ve daha hayırlıdır. Şüphesiz ki Allah, yaptılarımızdan haberdardır.

Allah Teala bu âyet-i kerimede, mümin erkeklerin, gözlerini haramdan sakınmalarını ve avret mahallerini zinadan ve başkalarının görmesinden korumalarını emretmektedir.

Mümin kimse kendisine haram kılınan birşeye bakamaz. Şayet iradesi dışında haram olan birşeyi görürse derhal gözünü ondan çevinmekle mükelleftir.

Bu hususta Resulullah (s.a.v.)çlen şu Hadis-i Şerifler rivayet edilmektedir: "Cerirb.Abdullahel-Bücelî diyor ki:

"Ben, Resulullah (s.a.v.)den, anî bakışların (Gözün, istemeden görmesinin) hükmünü sordum, O bana, gözümü çevimlemi emretti. ^[43]

Peygamber efendimiz diğer bir Hadis-i Şerifinde Hz. Ali'ye şöyle buyurmuştur:

"Ey Ali, birinci bakışına ikinci bakışını ekleme. Zira senin birinci defa bakmaya hakkın vardır. Bunun dışında bakmaya hakkın yoktur. ^[44]

Ebu Said el-Hudrî diyor ki:

"Bir gün Resulullah şöyle buyurdu: "Sakın yollar üzerine oturmayın." Bunun üzerine orada bulunanlar: "Başka çaremiz yok. Yollar bizim toplantı yerlerimiz. Oralarda oturup konuşuyoruz." dediler. Resulullah da şu cevabı verdi: "Eğer mutlaka oturacaksanız yolun hakkını verin." Onlar: "Yolun hakkı nedir?" diye sorunca Resulullah: "Gözü kapamak, eziyet etmemek, selam almak, iyiliği emretmek ve kötülüğe mani olmaktır." buyurdu. ^[45]

Taberi, bu âyet-i kerimede zikredilen "Edep yerlerini korusunlar" ifadesinden maksadın, edep yerlerini insanların bakışlarından korumaları olduğunu söylemiş ve buna dair görüşleri zikretmiştir. ^[46]

31- Ey Muhammed, mümin kadınlara söyle, gözlerini (Haramdan) sakınsınlar. Edep yerlerini korusunlar. Görünmesi zaruri olanlar hariç, zi-netlcrîni güstermcsinler. Başörtülerini, yakalarının zerine doğru örtsünler. Zinctlcrini kendi kocalarından veya babalarından veya kocalarının babalarından veya kendi oğullarından veya kocalarının oğullarından veya kendi kardeşlerinden veya kardeşlerinin oğullarından veya ki/kardeşlerinin oğullarından veya kadınlarından veya sahip oldukları cariyelerden veya cinsî iktian olmayan hizmetçilerden veya kadınların mahrem yerlerini henüz anlayacak çağda olmayan çocuklardan başkasına göstermcsinler. Gizledikleri süslerini başkalarına bildirmek için ayaklarını da vurmasınlar. Ey mü'minler, hepiniz Allah'a tevbe edin ki kurtuluşa cresiniz.

Âyet-i kerimede mümin kadınların, gözlerini haramdan sakınmaları emredilmektedir. Müfess iri erin çoğu bu âyet-i kerimeye bakarak, kadınların, mahremleri olmayan erkeklere bakmalarının caiz olmadığını söylemişler ve kadınların bakışlarının şehvetle olup olmamasının fark etmediğini ifade etmişlerdir. Bu âlimler, görüşlerine delil olarak şu Hadi.s-i Şerifi zikretmişlerdir.

Peygamberimizin hanımı Ümmü Seleme diyor ki:

"Ben ve Meymune, Resulullah'ın yanındaydık. Bizlere örtünmemiz emredildikten sonra Abdullah İbn-i Ümm-i Mektum bize geldi. Resulullah bize: "Onun yanında örtünün." buyurdu., Biz: "Ey Allah'ın Resülü, bu kişi âmâ değil mi? O bizi

ne görüyor ne de tanyor." dedik. Resulullah: "Sizler de âmâ mısınız? Siz onu görmüyor musunuz?" buyurdu. [\[47\]](#)

Diğer bir kısım âlimler ise, kadınların, kendilerine mahrem olmayan kişilere şehvet gözüyle olmadıkça bakabileceklerini söylemişlerdir. Bunlar da görüşlerine delil olarak şu Hadis-i Şerifi zikretmişlerdir.

Hiz. Aişe (r.anh.) diyor ki:

"Bir bayram günü Habeşliler, ellerinde kalkan ve ımzraklarıyla oynuyorlardı. Ya ben, Resulullah'tan onlara bakmama izin vermesini istedim. Veya Resulullah bana: "Onlara bakmak ister misin?" dedi. Ben de: "Evet." dedim. Resulullah beni arkasına durdurdu. Yüzüm yüzüne değiyordu, Resulullah onlara: "Devam edin Habeşliler." buyurdu. Ben bakmaktan usanınca Resulullah "Yeter mi?" dedi. Ben de: "Evet." dedim. Resulullah: "O halde içeri git." dedi. [\[48\]](#)

"Edep yerlerini korusunlar"

Saîd b.Cübeyr ve Mukatil diyorlar ki: "Bundan maksat, kadınların, edep yerlerini zinadan korumalarıdır. Kataüe ve Süfyan es-Sevrî ise, bundan maksatın, kadınların edep yerlerini haramdan korumalarıdır." demişlerdir. Ebul Aliye ve Taberi ise, bu ifadedden maksadın, kadınların edep yerlerini kapatacak elbiseler giyerek onları mahrem olmayan erkeklerin bakışlarından korumak olduğunu söylemişlerdir.

Görülmesi zaruri olan yerler dışında, zinet yerlerini göstermeinler. Görülmesi zaruri olun yerlerden neyin kastedildiği hakkında çeşitli izahlar yapılmıştır.

Abdullah b.Mes'ud, Hasan-ı Basrî, İbrahim en-Nehaî, İbn-i Şîrîn ve benzeri âlimler, buradaki "Görünmesi zaruri olan zinet yerlerinden maksadın, kadınların giydikleri dış elbiseler olduğunu söylemişlerdir.

Saîd b.Cübeyr, Abdullah b.Abbas ve benzeri âlimler ise burada zikredilen "Görünmesi zaruri olan yerler"den maksadın, sürmenin görüldüğü yüz, kına, yüzük ve bileziklerin görüldüğü eller olduğunu söylemişlerdir. Bu görüşü destekleyen Mürsel bir Hadis-i Şerifte şunlar zikredilmektedir:

Halid b.Düreyk diyor ki: "Aişe (r.anh)üan şunları söylediği rivayet edilmiştir.

"Birgün Ebubekir'in kızı Esmâ (kızkardeşim), üzerinde bulunan ince bir elbise ile Resulullah'ın yanına girdi. Resulullah (s.a.v.) ondan yüz çevirdi ve ona şöyle dedi: "Ey Esmâ, kadın, âdet görme çağına varınca, onun ancak şurası ve şurası görülebilir."

"Resulullah böyle derken, yüzünü ve ellerini işaret [\[49\]](#)

Ebu Davud bu Hadisi rivayet ettikten sonra, Hadis'in mürsel olduğunu, Halid b.Düreyk'in, Hz. Aîşe'yi görmediğini söylemiştir.

Başörtülerini yakalarının üzerine doğru örtsünler."

Hiz. Aîşe (r.anh.) diyor ki:

"Bu âyet-i Kerime inince, önce hicret eden kadınlar, peştemallannı dile-rek başörtüsü ed indiler. ^[50] Burada geçen "Yaka" ifadesinden maksat, boyun ve göğüslerdir.

Zinctlcrini kendi kocalarından veya babalarından veya kendi oğula-rından başkasına göstermesini er.

Âyet-i kerimede, kadınların zinetlerini, kocalarından ve mahremleri olan diğer kişilerden başkalarına göstermemeleri emrediliyor. Buradaki "Zinef'den maksat, küpe, halhal, kolye, vb. zinet eşyalarının takıldığı yerlerdir. Kadının buralarını, mahremleri dışındaki insanlara göstermeleri haramdır.

Âyet-i kerimede, Müslüman kadının, zinet yerini kendi kadınlarına göse-rebileceği ifade ediliyor. Burada geçen, "Kendi kadınlarına" ifadesinden maksat, Müslüman kadınlardır. Bu itibarla bir Müslüman kadının, Müslüman olmayan kadınlara da zinet yerlerini göstermesi caiz değildir.

Hiz. Ömer (r.a.) Ebu Ubeyde b.el-Cerrah'a mektup yazarak şöyle demiştir: "Bana gelen haberlere göre bazı Müslümanların kadınları, müşriklerin kadınlarıyla bilikte hamamlara gidiyorlarmış. Bu senin bölgede oluyor. Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kadının avret mahallerine, kendi dininden olmayan bir kadının bakması haramdır.

Âyet-i kerimede, Müslüman kadınların, mahrem yerlerini, sahip oldukları kölelerden saklamak zorunda olmadıkları zikrediliyor. Taberi, buradaki "Köleler" ifadesinden maksadın, müşrik olan cariyeler olduğunu söylemiştir. Buna göre mümin kadınlar, mümin olmayan kadınlara avret yerlerini gösteremezler. Ancak, mümin olmayan cariyeler bu hükmün dışındadırlar.

Fakat müfessirlerin çoğunluğu, âyette zikredilen "Köleler" ifadesine, cariyeler yanında erkek kölelerin de dahil olduğunu ve mümin bir kadının erkek olsun kadın olsun kölelerine karşı örtünmek mecburiyetinde olmadığını söylemişlerdir.

Bu hususta Enes b.Mâlik, diyor ki:

"Resulullah, Faüma'ya hediye ettiği bir köleyi getirdi. Fatıma'nın üzerinde bir elbise bulunuyordu. Onunla başını örttüğünde ayaklarına yetişmiyordu, ayaklarını örttüğünde de başına yetişmiyordu. Resulullah (s.a.v.) Fatıma'nın bu haline

görünce ona şöyle dedi: "Bunda senin için bir mahzur yoktur. Zira burada senin baban ve kölen vardır. ^[51]

Âyet-i kerimede, kadınların, zinet yerlerini, cinsî iktidarı olmayan hizmetçilerden saklamak mecburiyetinde olmadıkları beyan edilmektedir. Burada söz konusu olan hizmetçilerin, kadınlara yaklaşma ihtiyacı hissetmemeleri ya da cinsel iktidarsızlıklarından veya geri zekâlılıklarından yahut da karnını doyurmaktan başka bir şey düşünmeyen tufeylilik vb. şeylerden olabileceği zikredilmektedir.

Ancak, Resulullah (s.a.v.), Hunsa, yani, hem erkeklik hem de kadınlık organı bulunan bir kimsenin, hanımlarının yanına girmesini yasaklamış ve: "Bu bir daha sizin yanınıza girmesin." buyurmuştur. ^[52]

Veya kadınların mahrem yerlerini henüz anlayacak çağda olmayan çocuklar.

Bu ifadeden maksat, erginlik çağına yaklaşmamış olan küçük çocuklardır. Zira bunlar, kadınların tavır ve hareketlerinden herhangi bir şey anlamazlar. Bu sebeple kadınların yanlarına girmelerinde bir mahzur yoktur. Fakat erginlik çağına >aklanmış olan ve kadınlarla ilgili meseleleri anlamaya başlayan çocuklara, kadınların, zinet yerlerini göstermeleri caiz değildir.

Gizledikleri süslerini başkalarına bildirmek için ayaklarını da vurmasınlar.

Cahil i ye döneminde kadınlar ayaklarına "Halhal" denen, halka şeklinde bilezikler ve boncuklar takarlar ve yürürken bunlarla ses çıkararak dikkatleri çekerlermiş. Allah Teala, mümin kadınların bu şekilde davranmalarını yasaklamıştır.

Kadınların, evlerinin dışında başkalarına hissettirmeleri haram olan şeylerden biri de, üzerlerine sürmüş olduktan kokulardır. Bu hussuta Peygamber efendimiz şöyle buyuruyor:

"Herhangi bir kadın koku sürünür sonra da kokusunu hissetsinler diye bir topluluğun yanından geçecek olursa o kadın zina etmiştir. ^[53]

32- İçinizden bekârları kölelerinizden ve ccrayilcrini/dcn salih olanları evlendirin. Eğer fakirler Allah onları lütuyla zenginleştirir. Allah, geniş lütuf sahibidir, herşeyi çok iyi bilendir.

Abdullah b.Abbas, bu âyeti kerimeyi izah ederken şöyle demiştir: "Allah Teala evlenmeyi emretmiş ve onu teşvik etmiştir. Müminlere, hür olanlarını da kölelerini de

evlendirmelerini emretmiş ve bu evlilik neticesinde unlan zenginleştirebileceğini vaadetmiştir.

Abdullah b.Mes'ud ise şöyle demiştir: "Zenginliği evlenmekte arayın. Zira Allah Teata: "Evlenenler şayet fakir iseler Allah onları lütfuyla zenginleştirir." buyurmuştur."

Peygamber efendimiz bir Hadis-i Şerifinde şöyle buyurmuştur. "Allah'ın üç kimseye yardım etmesi haktır: Allah yolunda cihad edene, borcunu ödemek isteyen mükâtep köleye (Hürriyetine kavuşmak için efendisiyle sözleşme yapmış olan köleye), iffetini korumak için evlenmek isteyeneye. ^[54]

33- Evlenme imkânı bulamayanlar, Allah'ın, kendilerini lütfuyla zenginleştirmesine kadar iffetlerini korusunlar. Sahip olduğunuz kölelerinizin, azad olmak için bedel vermek isteyenlerin, eğer kendilerinde bir hayır görüyorsanız hemen bedel vermelerini kabul edip mükâtebe akdi yapın. Azad olmalarına yardımcı olmak için, Allah'ın size verdiği mallardan onlara da verin. Dünya hayatının geçici menfaatini kazanma hırsıyla, iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın, kim onları fuhşa zorlarsa, şüphesiz ki Allah da, fuhşa zorlanmalarından sonra o cariyelere karşı çok bağışlayandır ve çok merhametli olandır.

Allah Teala bu âyet-i kerimede dört şeyi emretmektedir. Bunlardan biri, evlenme imkânı olmayanın, haramlara karşı iffetini korumasıdır. Bu hususta Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Ey gençler topluluğu, sizden kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin. Zira evlenmek, gözü daha fazla kapatır, namusu daha iyi korur. Kimin de evlenmeye gücü yetmezse oruç tutsun. Zira oruç, o kişinin şehvetini kırar. ^[55]

İkinci emir ise "Sahip olduğunuz kölelerinizden, azad olmak için bedel vermek isteyenlerin ,eğer kendilerinde bir hayır görüyorsanız, hemen bedel vermelerini kabul edip mükâtebe akdi yapın." ifadesindeki emirdir.

Kölelerinde hayır gören efendilerin, kölelerinin mükâtebe akdi yapmak istemeleri halinde bu akdi yapmalarının farz veya mendup olduğu hakkında iki görüş zikredilmektedir.

Şa'bî, mukatîl, Hasan-ı Basrî ve İbn-i Zeyd, buradaki emrin mendup olduğunu, kölenin efendisinin mükâtebe akdi yapıp yapmamakta serbest olduğunu söylemişlerdir. Ebü Hanife, İmam Mâlik, Sevrî ve son görüşüyle İmam Şafiî de bu görüştedirler.

Ata b.Ebi Rebah, Dehhak ve Sîrîn'e göre ise bu akdi yapmak farzdır. Köleden teklif geldiği takdirde efendi böyle bir akdi yapmaya mecburdur. Taberi de, âyetteki "Mükâtebe" akdi yapın." emrinin farziyet ifade ettiği kanaatiyle bu görüşe katılmaktadır.

"Eğer kölelerinizde bir hayır görüyorsanız onlarla mükâtebe akdi yapmayı kabul edin" ifadesinde geçen "Hayır"dan neyin kastedildiği hususunda çeşitli görüşler zikredilmiştir. Bazı müfessirlere göre bu hayırdan maksat, kölelerin çalışıp kazanma gücünde olmaları ve taahüt ettikleri borcu ödeyebilme kudretinde olmalarıdır. Böylece köleler, hürriyete kavuşma imkânlarını kendileri sağlarmış olurlar ve Müslümanlara yük olmazlar.

Bazılarına göre ise kölelerde görülecek hayırdan maksat, sadakat, vefakârhkve ödeme gücünde olmalarıdır.

Diğer bazılarına göre ise kölelerde görülecek hayırdan maksat, kölenin, borcunu ödeyecek kadar malının bulunmasıdır.

Taberi, buradaki hayınn. birinci ve ikinci gürümle zikredilen şeylerin hepsini kapsadığını söylemiş, üçüncü görüşte zikredilen malın ise söz konusu olamayacağını ifade etmiştir.

Âyei kerimede zikredilen üçüncü emir i.se "Azad olmalarına yardımcı olmak i^in, Allah'ın size verdiği mallardan onlara verin." emridir. Burada, kölelere hangi mallardan verileceği hakkında iki görüş zikredilmiştir. Birinci görüşe göre onlara verilecek mallardan maksat, kölelerin, hürriyetlerine kavuşması için ödemeleri şart koşulan maldır. Bu görüşe göre köleyi azad eden efendisi, kölenin borcundan bir miktarını bağışlamalı, o mikum almamalıdır. İhn i Kesir bu görüşü tercih etmektedir. Ancak bağışlanacak bu miktar, hazıkının yöre borcun dörtte biri, bazılarına göre üçle biri. bazılarına göre yarısı, bazlr.nına göre ile herhangi bir miktarıdır.

İkinci görüşe göre bu tür kölelere verilecek maldan maksai, /ek...i;.n verilecek bir miktardır. Zira, Allah Teala, zekâtın verileceği yerleri belirtirken köleleri de zikretmiş, zekâttan onlara da verilebileceğini beyan etmiştir. .

Hasan-i Basrî, Zeyd b.Eslem, Abdurrahman b.Zeyd ve mukatil bu görüştedirler. Taberi de bu görüşü tercih etmiştir.

Âyet-i Kerimede zikredilen dördüncü emir ise: "Dünya hayatının geçici menfaatini kazanma hırsıyla, iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın." eniridir.

Cahiliye döneminde cariyeleri olan efendiler, onları zina yapmaya zorlar ve zinadan elde ettikleri kazançtan pay

alırlardı. İslam gelince bu çirkin âdeti yasakladı, kimsenin, iffetli cariyesini zina yapmaya zorlama yetkisinin olmadığını beyan etti.

Müfessirler, bu âyet-i kerimenin nüzul sebebinin, Abdullah b.Übey b.Se-lulün, cariyelerini fuhşa zorlaması olduğunu söylemişlerdir. Zira o adam, kazanç elde etmek, cariyelerin doğuracakları çocuklardan istifade etmek ve liderliğini korumak maksadıyla cariyelerini zina etmeye zorluyordu. ^[56]

34- Yemin olsun ki biz si/x, açıklayıcı âyetler, sizden önce gelip geçenlerden misaller ve nüttakilere öğütler indirdik.

Allah teala bundan önceki âyetlerde çeşitli hükümler zikrettikten sonra bu âyet-i kerimede de, Kur'an-ı Kerim'de apaçık âyetler indirdiğini, geçmiş ümmetlerin halini özet olarak zikrettiğini ve bunların, Allah'tan korkanlar için bir öğüt olduğunu beyan etmektedir. ^[57]

35- Allah, göklerin ve yerin nurudur. Onun nuru, içinde kandil bulunan bir kandil yuvası gibidir. Kandil cam içindedir. Cam da sanki inci gibi parlayan bir yıldızdır. Ne tam doğuda, ne de dam batıda olan mübarek bir zeytin ağacının yağıyla tutuşturulur. Yağ, neredeyse ateş değmeden bile lu-1 tuşup ışık verecek kadar saf ve parlaktır. Bu, nur üstüne nurdur. Allah, dilediğini nuruna kavuşturur. Allah, insanlara misaller verir, Allah, herşeyi çok iyi bilendir.

Allah Teala bu âyet-i kerimede, nurunun herşeyi kuşatmış beyan ediyor ve biz müminlerin kendisine boyun eğmemizi istiyor. Ancak bu âyeti kerimeyi gerçek anlamıyla kavramak pek kolay değildir. Bununla beraber müfessirler bu âyet-i kerimenin çeşitli bölümlerini çeşitli şekillerde izaha çalışmışlardır. Bunları şu şekilde özetlemek mümkündür:

"Allah, göklerin ve yerin nurudur."

Abdullah b.Abbas ve'Enes b.Mâlik'ten nakledilen bir görüşe göre, âyetin bu bölümünün mânâsı şöyledir: "Allah, göklerde ve yerde bulunan doğru yola iletendir. Oralarda bulunanlar, Allah'ın nuruyla doğru yolu bulmuş olurlar. Ta-beri bu görüşü tercih etmiştir.

Mücahidden nakledilen bir görüşe göre ise bu âyetin mânâsı şöyledir: "Allah, gökleri e yeri sevk ve idare edendir. Üvey b. Kâ'b dan nakledilen bir görüşe göre ise âyetin manası şöyledir. "Allah, göklerin ve yerin nurudur. Yani, onları aydınlatandır. Buradaki aydınlatan nurdan maksat, gerek maddi, gerekse

manevî her türlü ışıktır. Yani, her türlü karanlığın zıddıdır. Kişilerin vicdanlarında ve basiretlerinde ve çevrelerinde hissettikleri aydınlığın tamamıdır.

"Onun nuru, içinde kandil bulunan bir kandil yuvası gibidir."

Ayetin bu bölümü birkaç şekilde izah edilmiştir. Bazı müfessirlere göre, âyetin mânâsı şöyledir: "Kalbinde iman ve Kur'an bulunan müminin nuru, içinde lamba bulunan, arkası kapalı bir pencere gibidir." Bu izah şekline göre Allah Teala, önce kendi nurunun bütün kâinatı maddeten ve manen aydınlattığını beyan etmiş daha sonra müminin kalbindeki nuru, çevresini aydınlatan bir kandile benzetmiştir.

Übey b.Kâ'b, Said b.Cübeyr ve Dehhak, âyetin bu kısmını bu şekilde izah etmişlerdir.

Kâ'bul Ahbar ise âyetin bu bölümünü şu şekilde izah etmiştir.

"Allah'ın nuru olan Muhammed, içinde kandil bulunan bir kandil yuvasına benzer. Çevresini aydınlatır."

Hasan-i Basrî, Abdurrahman b.Zeyd, Zeyd b. Eşlem ve İbn-i Abbas'tan nakledilen bir görüşe göre ise âyetin bu bölümünün mânâsı şöyledir: "Allah'ın nuru olan Kur'an, içinde kandil bulunan bir kandil yuvası gibidir."

Abdullah b.Abbas'tan nakledilen başka bir görüşe göre ise âyetin bu bölümünün mânâsı şöyledir: "Allah'ın nuru olan itaat, içinde kandil bulunan bir kandil yuvası gibidir."

Ayet-i kerimede geçen ve "Kandil yuvası" diye tercüme edilen "Mişkât" kelimesi, müfessirler tarafından çeşitli şekillerde izah edilmiştir. Bazılarına göre "Mişkât'tan maksat, arkası kapalı olan kör bir penceredir, bazılarına göre ise bu kelimenin mânâsı "Kandil"dir. Diğer bazılarına göre, kandilin takılı olduğu kancadır,

Allah teala'mn bu misalden neyi kastettiğine gelince, bazılarına göre burada anlatılan, Hz. Muhammed'dir. Resulullah bir kandil yuvasına, kalbi bir kandile, göğsü de parlayan bir yıldıza benzetilmiştir.

Yine Resulullah (s.a.v.) ne doğuda ne de batıda olan mübarek bir ağaca benzedilmiştir. Öyle ki o ağacın meyvesinden çıkan yağ, neredeyse ateş değmeden bile tutuşacak ve çevreyi aydınlatacaktır. Resulullah, bütün vücuduyla hakkı temsil ettiği için hiç konuşmasa dahi onun Peygamber okluğu anlaşılır. "Ateş değmese bile tutuşup ışık verecektir." ifadesi bunu beyan etmektedir. Ve Resulullah (s.a.v.) nur üstüne nurdur.

Diğer bir kısım âlimlere göre ise burada "Kandil yuvası"ndan maksat, müminin göğsü, "Orada yanan kandü"den maksat

"Kur'anı Kerim ve müminin İmanı." Kandilin "içinde bulunduğu canTdan maksat ise "Müminin kalbidir." Müminin kalbi, çevreyi aydınlatan bir yıldıza benzer. Bu kalb, aydınlığını, mübarek bir ağaç durumunda olan kelime-i Tevhidden, Allah'a ihlasla kulluk yapmaktan ve ona ortak koşmamaktan almaktadır. Mümin, nur üstüne nurdur. Zira onun özü de, işi de, gidişi de, gelişi de, önü de, sonu da nurdur.

Bazılarına göre ise "Allah'ın nurundan" maksat, Kur'an-ı Kerim'dir. mümin, arkası kapalı bir pencereye, onun kalbinde olan Kur'an-ı Kerim kandile, göğsü de kandilin içine konduğu bir cam'a benetlenmiş, ayrıca müminin, Kur'an'la aydınlatılmış göğsü, parlak bir yıldıza benzetilmiştir.

Kandilin, ışığını, ne doğuda ne de batıda mübarek bir ağacın yağından aldığı ifade edilmektedir. Bundan maksat ise, Kur'an'ın, Allah Katından olduğunun beyanıdır.

Yine o mübarek ağacın yağına ateş dokunmasa dahi tutuşup aydınlatacak gibi olduğu ifade edilmektedir. Bundan maksat ise, Kur'an'ın nurunun, âlemde düşünen ve düşünmeyen herşeyi aydınlatmasıdır.

Mübarek ağacın yağının, nur üstüne nur olduğu beyan edilmektedir. Bundan maksat, Kur'an'm, Allah'ın varlığına delalet eden diğer bütün kâinata ilaveten bir nur olduğudur. [\[58\]](#)

36- Bu kandil, Allah'ın, imar edilip yükseltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerdedir. Orada insanlar sabah akşam Allah ı teşbih ederler.

Âyet-i Kerimede zikredilen "Evler"den maksat, mescitlerdir, insanlar sabah akşam orada rablerini teşbih ve tenzih ederler. Orada ezan okurlar, Kur'an okurlar. [\[59\]](#)

37- Onlar öyle kişilerdir ki, onları ne bir ticaret ne bir alışveriş, Allah'ı anmaktan, namazı dosdoğru kılmaktan ve zekât vermekten alıko-yar. Onlar, (dehşetinden) kalblcrin ve gözlerin ters döneceği günden korkarlar. [\[60\]](#)

38- Onlar, Allah'ın kendilerini işlediklerinin en güzcliyic mükâfatlandırması ve lütfından kendilerine daha da fazlasını ihsan etmesi için böyle yaparlar. Allah, dilediğine hesapsız nzik verir.

Allah'ın, yükseltilmesine izin verdiği o mescitlerde Allah'ı anan o kişileri, ticaret, alışveriş gibi şeyler, Allah'ı devamlı anmalarından, kendilerine farz kılınan namazlarını

kılmalarından ve mallarından farz olan zekâtı vermelerinden alıkoymaz. Zira onlar, kalblerin ve gözlerin ters döneceği kıyamet gününün dehşetinden korkarlar. Böylece Allah onları dünyada yaptıkları amellerin en gü-zeliyle âhirette mükâfatlandırdın ve lütfundan da daha fazlasını versin. Zira Allah, dilediğine hesapsız nızık verir. [\[61\]](#)

39- İnkâr edenlerin amelleri, düz bir arazideki serap gibidir. Susayan onu su zanneder. Fakat oraya vardığında umduğundan hiçbir şey bulamaz. Yanında sadece Allah'ı bulur. O da onun hesabını eksiksiz görür. Allah, hesabı süratli olanıdır.

Allah Teala bu âyet-i kerime, kâfirlerin, insanları inkarcılığa davet eden ileri gelenlerini bir misalle beyan ediyor. Onlann, amellerinin ve inançlarının bir değeri olduğunu sandıklarını, aslında ise hiçbir değeri olmadığını açıklıyor. Onlann amellerini düz bir ovadaki seraba benzetiyor. Susuz insan bu serabı gördüğünde onu su zanneder ve yanına koşar. Fakat oraya varınca hiçbir şey bulamaz. İşte kâfir de böyledir. Bir kısım amelleri işler ve yaptığı bu amellerin kendisine fayda sağlayacağını zanneder. Fakat kıyamet gününde Allahın huzuruna çıkınca, yaptığı amellerin hiçbir değeri olmadığını anlar. Allah ona, amellerinin cezasını derhal verir. Zira Allah, hesap görmesi çok süratli olanıdır.

Peygamber efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i Şerifi'nü söyle buyurmuştur:

"Kıyamet gününde Yahudiler çağırılır. Onlara: "Siz kime tapıyordunuz diye sorulur. Onlar da "Allah'ın oğlu Üzeyir'e tapıyorduk." derler. Bu sefer de onlara: "Siz yalan söylüyorsunuz, Allah'ın ne eşi vardır ne de çocuğu. Şimdi ne istiyorsunuz denir? Onlar: "Susadık rabimiz, sen bize su ver." derler. Onlara işaret edilir "Su içmeye gelmez misiniz?" denir. Onlar, cehennem atehinde toplanırlar. Cehennem ateşi sanki seraptır. Birbirini yeyip bit ilinektedir. Onlar bu ateşe düşerler.. [\[62\]](#)

40- Veya inkâr edenlerin amelleri, derin bir denizdeki karanlıklara benzer. Bir deniz ki, onu üstüste dalgalar örtmüş, dalgaların üstünde de bulutlar, ve böylece birbiri üstüne yığılmış kat kat karanlıklar. İnsan, elini çıkaracak olsa neredeyse onu bile görcecyck. Kime ki Allah nur vermedi, artık onun nuru yoktur.

Allah Teala bu âyet-İ kerimede de inkarcıların önderlerini taklit eden cahil kâfirlerin yapmış oldukları amelleri bir misalle açıklıyor. Onların amellerini "Karanlık içinde karanlık" olarak vasıflandırıyor. Zira böyle kâfirlerin, konuştukları karanlık, yaptıkları karanlık, gittikleri karanlık, varacakları sonuç karanlıktır. [\[63\]](#)

41- Göklerde ve ycrdckilcrin, kanatlarını çırparak sıra sıra uçan kuşların, Allah'ı teşbih ettiğini görmez misiniz?'Hcrbiri kendi niyaz ve teşbihini bilir. Allah ta onların yaptıklarını çok iyi bilir. [\[64\]](#)

42- Göklerin ve yerin mülkü ancak Allahındır. Dönüş te Allah'adır.

Ey Muhammed, görmez misin ki, göklerde ve yerde bulunan Melekler, insanlar, cinler, hayvanlar, hatta cansız varlıklar, saf saf olmuş, kuşlar Allah'ı teşbih ederler, onu, kendisine layık olmayan sıfatlardan arındırırlar. Bunların herbiri, Allah'a nasıl dua edeceğini ve onu nasıl teşbih edeceğini bilir ve bilerek yapar.Allah, onların yaptıklarını çok iyi bilendir. Göklerin ve yerin mülkiyeti Allah'a aittir. Dönüş te onadır. Yaratıklar, öldükten sonra onun huzuruna varıp hesap vereceklerdir. [\[65\]](#)

43- Görmez misin ki? Allah, bulutları sevkeder. Sonra onları bir araya getirip birbirine kenetler, daha sonra da üstüste yığıp sıkıştırır. Bir de bakarsın ki aralarından yağmur yağıyor. Allah, gökteki dağ gibi bulut kümelerinden dolu indirir de onu dilediğine uğratar, dilediğinden de uzaklaştırır. Şimşeginin parıltısı da neredeyse gözleri kapıp alır. [\[66\]](#)

44- Allah, geceyi gündüze, gündüzü geceye çevirir. Şüphesiz ki bunda, basiret sahipleri için nice ibretler vardır.

Allah Teala bu âyet-i kerimede, gökte oluşturduğu bulutlardan yağdırdığı yamğurun bir lütuf olduğunu ve aynı bulutlardan, dilediğinde dolu da yağdırarak istediği yere isabet ettirdiğini, böylece dilediğinde nimeti felakete çevireceğini beyan etmektedir. Ayrıca şimşeklerin çakmasından çıkan güçlü ışıkların, neredeyse gözleri kör edecek güçte olduğunu ve bunu kendisinin meydana getirdiğini açıklıyor.

Allah Teala ayrıca geceyi gündüze gündüzü de geceye çevirdiğini, bunları uzatıp kısalttığını beyan ediyor ve bütün

bunlarda, basiret sahibi olan insanlar için, Allah'ın büyüklüğünü gösteren bir delil olduğunu bildiriyor. ^[67]

45- Allah, bütün canlıları su'dan yaratmıştır. Onlardan kimi, karnı üzerinde sürünerek yürür, kimi iki ayağı üstünde yürür. Kimi de dört ayak üstünde yürür. Allah, dilediğini yaratır. Şüphesiz Allah, herşeye kadirdir.

Allah Teala, bu âyet-i kerimde kudretinin büyüklüğünü beyan ediyor ve bütün canlıları su'dan yarattığını bildiriyor.

Burada ifade edilen "Su"dun maksat, ya meni'dir, yahut da herşeyin aslının su'dan olduğuna işarettir. Allah Teala su'dan yarattığı varlıkların bazılarını sürüngenler şeklinde, bazılarını iki ayaklı diğer bazılarını ise dört ayaklı olarak yarattığını bildiriyor ve âyetin sonunda kendisinin herşeye kadir olduğunu beyan ediyor. ^[68]

46- Yemin olsun ki biz, açıklayıcı âyetler indirdik. Allah, dilediğini dosdoğru bir yola iletir.

Ey insanlar, şüphesiz ki biz, hak yolu gösteren alâmetler ve hidayeti bildiren âyetler indirdik. Allah, yarattıklarından dilediğini dosdoğru yol olan İslâm'a iletir de o kim.se Müslüman olur. ^[69]

47- Münafıklar: "Allah'a ve Resulüne iman ettik ve itat ettik."1 derler. Sonra da içlerinden bir zümre bunun ardından yine yüz çevirir. İşte bunlar mümin değillerdir. ^[70]

48- Onlar, aralarında Peygamberin hükmetmesi için Allah'a ve Resulüne davet edildikleri zaman bir de bakarsın ki, içlerinden bir zümre hemen yüz çevirivermişlerdir. ^[71]

49- Eğer kendileri haklı olurlarsa, Peygambere boyunlarını bükerek gel irer.

Münafıklar, "Allah'a ve Peygamberine iman ettik ve onların emirlerine itaat etük." derler. Sonra da içlerinden bir gurup yüz çevirir uzaklaşır. Böylece sözleri davranışlarına uymaz. Yapmayacakları birşeyi söylerler. Bu sebeple onlar, mümin değillerdir. Bu münafıklar, anlaşmazlığa düştükleri hususlarda, Mu-hammed'in, aralarında hüküm vermesi için, Allah'ın kitabına ve Resulünün hakemliğine davet edildikleri zaman, içlerinden bir gurup hakkı kabulden yüz çevirir ve Resulullah'ın verdiği hükme razı olmaz. Halbuki bunlar, haklı oldukları

durumlarda, Resulullah'ın kendilerini haklı göstereceğini anladıklarında onun hükmüne boyun eğerek koş koş gelirler. Evet, bunlar, haksız oldukları zaman, Resulullah'ın, haklarında verecek olduğu hükümden kaçır, haklı olduklarında ise boyun eğerek gelirler. Bu da onların, gerçekten iman etmediklerini, sırf maddi çıkar için- Müslüman göründüklerini gösterir.' [72]

50- Kalblerinde bir hastalık mı var? Yoksa şüpheyi mi düştüler? Yahut, Allah'ın ve Resulü'nün, kendilerine haksızlık yapacağından mı korktular? Hayır, hayır. Bunlar, zalimlerin ta kendileridir.

Allah'ın kitabına ve Resulü'nün hakemliğine davet edildiklerinde, haksız oldukları zaman yüz çeviren ve haklı oldukları zaman da boyun eğerek gelen bu insanların ya kalblerinde nifak hastalığı vardır, bu nedenle razı olmazlar yahut da din hususunda şüpheyi içindedirler. Veya Allah'ın kitabı ve Resulullah'ın hükmüne başvurduklarında, Allah'ın ve Resulü'nün onlara haksızlık yapacağını zalimlerdir. Allah ve Resulü, bunların kötü düşüncelerinden beridirler. [73]

51- Aralarında Peygamberlerin hükmetmesi için Allah'a ve Resulüne davet edildikleri zaman müminlerin sözü ise ancak: "İştittik ve itaat ettik." olur. İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. [74]

52- Kim, Allah'a ve Resulüne itaat eder, Allah'tan korkar ve ona sığınır korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

Allah Teala, bu âyet-i kerimelerle, haklarında bundan Önceki âyetlerin indiği kişileri kınamakta ve mümin olanların ne gibi sıfatlar taşımaları gerektiğini beyan etmektedir. Müminler, aralarındaki anlaşmazlıklarda Allah'ın kitabına ve Resulullah'ın hakemliğine çağrıldıkları zaman, verilecek hükmün lehlerine veya aleyhlerine olabileceğini hesaba katmadan: "Davetini kabul ettik ve teslim olduk." derler. İşte kurtuluşa erecek olanlar bunlardır. Zira kim, Allah'a ve Resulü'ne itaat eder, Allah'ın emirlerine karşı gelmekten korkar ve onun cezalandırılmasından çekinirse, işte kurtuluşa erecek olanlar onlardır. [75]

53- Ey Muhammed, münafıklar, kendilerine emrettiğin takdirde, mutlaka cihada çıkacaklarına dair en ağır yeminleriyle Allah'a yemin ettiler. Sen onlara: "Yemin etmeyin,

nasıl itaat ettiğiniz malumdur. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır." de.

Allah Teala bu âyet-i kerimede, münafıklann. cihada gittikleri takdirde can ve mallarının tehlikeye düşeceği endişesiyle cihaddan kaçındıklarını bununla beraber, münafık oldukları belli olmasın ve korktukları anlaşılmasın diye en ağır yeminleriyle Allah'a yemin ettiklerini beyan ediyor ve Resulullah'a, onların tatlarının nasıl olduğunun bilindiğini, boşuna yemin etmemeleri gerektiğini söylemesini emrediyor. Zira Allah onların yaptıklarından haberdardır. ^[76]

54- Ey Muhammed, "Allah'a itaat edin, Resulüne tabi olun."dc. Eğer yüz çevirerseniz, Peygamber ancak kendisine yükletilen vazifeden, siz de ancak kendinize yükletilen vazifeden mes'ulsünüz. Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulmuş olursunuz. Peygambere düşen, sadece apaçık bir tebliğdir.

Ey Muhammed, en büyük yeminleriyle yemin eden o münafıklar ve onların dışında olanlara de ki: "Allah'ın size emrettiği ve yasakladığı husularda ona itaat edin. O emir ve yasaklan tebliğ eden Peygambere de itaat edin. Şayet sizler, Allah'a ve Peygamberine itaattan yüz çevirecek olursanız, bilin ki Peygamberin vazifesi, kendisine yüklenen tebliğ görevini yerine getirmektir. Sizin vazifeniz ise Allahın sizlere yüklediği emir ve yasaklarına saygı göstermektir. Şayet peygambere itaat edecek olursanız işte o zaman doğru yolu bulmuş olursunuz. Şunu da bilin ki, Peygambere düşen ancak kendisine gönderilen emir ve yasaklan tebliğ etmektir. O sizi zorla doğru yola iletmez. Size düşen ise ancak dinlemek ve itaat etmektir. ^[77]

55- Allah, içinizden iman edip salih amel işleyenlere vaadetmiştir ki, mutlaka kendilerinden öncekileri misarçı kıldığı gibi kendilerini de yeryüzünde mirasçı kılacak, kendileri için razı olup seçtiği dinlerini iyice yerleştirecek ve kendilerini korkularından sonra emniyete kavuşturacaktır. Onlar, bana ibadet ederler ve bana hiçbir şeyi ortak koşma/ar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse, işte onlar, fâsıklurın ta kendileridir.

Allah Teala bu âyet-i kerimede, Muhammed ümmetini yeryüzünde halifeler yapacağını. İslam dinini oraya yerleştireceğini, korkulu balerini giderip müminleri güvene kavuşturacağını beyan ediyor, bunun sebebinin ise, müminlerin hiçbir şeyi kendisine ortak koşmayarak sadece ona kulluk

etmeleri olduğunu bildiriyor ve âyetin sonunda, iman ellikten sonra tekrar inkâra düşenlerin, hak yoldan ayrılan fâsıklar olduğunu beyan ediyor.

Allah Tealamn bildirmiş olduğu bu vaadi gerçekleşmiştir. Muhanımcı ümmeti yeryüzünde yaşanan bütün yerlere ulaşmıştır. Yeryüzünün büyük bir kısmını İslâm'ın hakimiyetine sokmuş ve tebliği ise hemen tüm insanlığa duyurmuştur. Bu hususta Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i şerifimle şöyle buyurmaktadır:

"Allah, yeryüzünü katlayarak bana gösterdi. Ben onun doğusunu da batısını da gördüm. Şüphesiz ki ümmetimin iktidarı, benim için katlanan yerlere kadar ulaşacaktır. Bana kırmızı ve beyaz hazineler verildi. [\[78\]](#)

Resulüîlah (s.a.v.) Mekke'de yatırken, insanları, hak din olan İslâm'a ba-zan gizli bazan açık bir şekilde davet ediyor ve müşriklerin çeşitli saklı ve işkencelerinden hem kendisi hem de sahabileri yekiniyorlardı. Bu nedenle Resu-lullah ve sahabileri Mekke'yi bırakıp Medine'ye hicret etmişler, cihad emri geldikten onra uzun müddet silah taşımak zorunda kalmışlardır. Daha sonra Allah Teala onları selamete erdirmiş, düşmanlarına galip getirmiş ve bu ayet-ı edilenin beyan ettiği gibi onlar, yeryüzünün halifeleri olmuşlardır. [\[79\]](#)

56- Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Peygambere itaat edin ki, merhamet ediksiniz.

Ey iman edenler, namazı gereği gibi kılın, onu eksik yapmayın. Allah'ın size farz kıldığı zekatı layık olanlara verin ve rabbinizin size gönderdiği Peygamberin emrine itaat edin ki, rabbiniz size merhamet etsin, azabına uğratmasın. [\[80\]](#)

57- Ey Muhammed, sakın, yeryüzünde kâfirlerin Allah'ı âciz bırakacaklarını sanma. Onların varacakları yer cehennemdir. O ne kötü bir dönüş yeridir.

Ey Muhammed, kâfirlerin, Allah'ın kendilerini helak etmeyi dilemesi haline onu âciz bırakacaklarını sakın zannetme. Âhirette onların sığınacakları yer ise cehennem azabıdır. O ne kötü bir yerdir. [\[81\]](#)

58- Ey iman edenler, sahip olduğunuz köleler ve sizden henüz buluş çağına ermemiş çocuklar, şu üç vakitte yanınıza girmek için sizden izin istesinler: Sabah namazından önce, öğle sıcağı da elbiselerinizi çıkardığınız zaman ve yatsı namazından sonra.

Bunlar, avret yerlerinizin açılabilceği üç halvet vaktidir. Bunun dışındaki vakitlerde sizin için de onlar için de hiçbir mahzur yoktur. Çünkü onlar sizin yanınıza çokça girip çıkmak zorundadırlar. Siz de birbirinize sık sık gider gelirsiniz. İşte Allah, size âyetleri böyle açıklar. Allah, herşeyi çok iyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Bu âyet-i kerime, akrabaların ve aynı evde yaşayan insanların, birbirlerinin yanlarına girmeleri halinde izin istemeleri hükmünü getirmektedir. Bundan önce geçen yirmiyedi, yirmisekiz ve yirmidokuzuncu âyetlerde ise, yabancıların birbirlerinin evlerine girmeleri halinde izin istemeleri hükmünü ihtiva etmekte idi.

Allah Teala, bu âyet-i kerimede, müminlere, hizmetçilerinin, kölelerinin ve erginlik çağına ermemiş çocuklarının şu üç vakitte yanlarına girmeleri halinde izin istemelerini emretmektedir.

Bu vakitlerden biri, sabah namazından önceki vakittir. Bu vakitte insanlar uykudadırlar, avret mahallerinin kapalı olup olmadığını bilemezler. Bu sebeple yanlarına izinsiz girilemez, ikinci vakit ise öğle sıcağındaki dinlenme vaktidir. Bu vakitte de bir kısım insanlar dinlenme anında elbiselerini soyunabilirler. Veya uykuda olabilirler. Bu vakitlerden üçüncüsü ise, yatsı namazından sonraki vakittir. Bu vakitte de insanlar uykuda olurlar. Fakat bu vakitlerin dışında, gerek hizmetçilerin, gerek küçük çocukların gerekse köle ve cariyelerin izin istemeden erkek ve kadınların yanlarına girmelerinde bir mahzur görülmemiştir. Zira bunlar çokça gezip dolaşmaktadırlar. Bunlara, bu vakitlerin dışında da izin isteme mecburiyeti konduğu takdirde bunlar için zorluk olacaktır.

Abdullah b.Abbas, insanların, muhkerh ölün bu âyetin hükmüyle amel etmediklerini görünce onları sert bir şekilde eleştirmiş ve onların bu âyete hakkıyla iman etmediklerini söylemiştir. ^[82]

59- Sizin hür çocuklarınız buluş çağına erince, kendilerinden önceki büyükleri gibi, evlere girmek için izin istesinler, işte Allah, âyetlerini size böyle açıklar, Allah, herşeyi çok iyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Bundan önceki âyette, erginlik çağına gelmemiş olan çocukların, üç halvet vakti dışında, akrabalarının yanına serbestçe girebilecekleri beyan edildikten sonra, bu âyette de

çocukların, erginlik çağına ermelerinden sonra anne, baba ve diğer akrabalarının yanına girerken her zaman için izin istemek mecburiyetinde oldukları beyan edilmektedir. Kölelerin çocuk ve büyükleri, hür çocukların hükmüne tabi oldukları için, bu âyette zikredilen çocuklardan maksadın, erginlik çağına ermiş hür çocuklar oldukları beyan edilmiştir. ^[83]

60- Evlenme arzulanan kesilmiş yaşlı kadınların zinçt yerlerini göstermemek kaydıyla dış örtülerini bırakmalarında bir günah yoktur. Ama örtünüp sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah, herşeyi çok iyi işitendir, çok iyi bilendir.

Çocuktan kesilen ve evlenme arzusu bulunmayan kadınların, zinet yerlerini açıkça göstermemeleri şartıyla, çarşaf vb. dış kıyafetlerini bırakmalarında onlar için bir günah yoktur. Bununla beraber bu tür kadınların da dış örtülerini örtünüp iffetli davranmaları onlar için daha hayırlıdır. Allah, herşeyi hakkıyla işiten ve hakkıyla bilendir.

Allah Teala bu âyet-i kerimede, bu surenin otuzbirinci âyeti celilesinde zikrettiği kadınlara ait hükümlerden, çocuktan kesilen ve evlenme ümidi taşımayan kadınların dış örtülerini üzerlerine alıp almamalarında serbest olduklarını beyan etmiştir. ^[84]

61- Kör için bir güçlük yoktur, topal için bir güçlük yoktur, hasta için bir güçlük yoktur. Sizin de kendi evlerinizde veya babalarınızın evlerinde veya annelerinizin evlerinde veya erkek kardeşlerinizin evlerinde veya kızkardeşlerinizin evlerinde veya amcalarınızın evlerinde veya halalarınızın evlerinde veya dayılarınızın evlerinde veya teyzelerinizin evlerinde veya anahtarları emanet edilip tasarrufunuza verilen evlerde veya dostlarınızın evlerinde yemek yemenizde de bir günah yoktur. Evlere girdiğiniz zaman, kendinize selam verin, Bu, Allah nezdinde mübarek ve temiz bir selamlaşmadır. Aklınızı kullanasınız diye Allah, âyetleri size işte böyle açıklıyor.

Müfessirler bu âyet-i kerimenin nüzul sebebi hakkında farklı görüşler zikretmişlerdir.

Abdullah b. Abbas ve Dehhak'tan nakledilen bir görüşe göre bu âyeti kerime, Müslümanların, kör, topal, hasta ve sakatlarla beraber yemek yemelisine izin vermek için nazil olmuştur. Zira Müslümanlar, bu çeşit insanlarla beraber yemek yedikleri takdirde Allah'ın: "Ey iman edenler, mallarınızı aranızda hak-

sızlıkla yemeyin. ^[85]âyetiyle yasaklamış olduğu bir işi yapmış olacaklarından korkarak bu gibi insanlarla yemek yemiyorlardı. Çünkü kör, topal ve hastaların, sıhhatlılar kadar yemek yiyememeleri sebebiyle onların haklarını yemiş olabileceklerinden korkuyorlardı. Veya bu gibi insanlarla yemek yemekten tiksiniyorlardı. Bunun üzerine bu âyeti kerime nâzi oldu ve bu gibi kimselerle yemek yemenin bir mahzuru olmadığı beyan edildi.

Mücahide göre ise bu âyet-i kerime, kör, topal ve hastaların, kendilerini yemeğe davet eden kişilerin evlerinde veya babalarının evlerinde veya annelerinin evlerinde yahut kardeşlerinin evlerinde veya kızkardeşlerinin evlerinde yahut amcalarının evlerinde veya halalarının evlerinde yahut dayılarının evlerinde veya teyzelerinin evlerinde yahut anahtarları kendilerine teslim edenlerin evlerinde veya akrabalarının evlerinde yemek yemelerinde mahzur olmadığını beyan etmektedir. Zira sahabe-i kiram, bu gibi sakat insanları davet ediyorlar, kendi evlerinde yemek bulunmayınca da onları alıp baba anne ve diğer yakınlarının evlerine götürüyorlardı. Kendilerine yemek ikram edilmek istenen bu sakat insanlar ise, ev sahiplerinin gönülsüz olabileceklerini düşünerek bu tür davetleri kabulden sakınıyorlardı. İşte bu âyet-i kerime nazil oldu ve bunda bir mahzur olmadığını beyan etti.

ZühiTnin, Ubeydullah b.Abdullah'dan naklettiği bir görüşe göre ise, âyet-i kerime, körlerin, topalların ve hastaların, cihada çıkan ve evlerini bunlara teslim eden mcahitlerin evlerinde yemek yemelerinin bir mahzuru olmadığını beyan etmek için nazil olmuştur. Zira bu gibi sakat insanlar, gazilerin evlerinde yemek yemekten çekiniyorlar ve "Onlar burada yokken biz onların evlerinde nasıl yemek yeriz?" diyorlardı. İşte âyet-i kerime buna izin verdi.

Taberi de bu görüşü tercih etmekte ve âyet-i kerimeye şöyle mânâ vermektedir: "Kör'e, topal'a ve sizlere, kendi evlerinizde, babalarınızın evlerinde ve zikredilen diğer akraba ve dostlarınızın evlerinde yemek yemenizde bir günah yoktur. Onlar size izin verdiği takdirde, evde bulunup bulunmamalarında bir fark yoktur."

İbn-i Zeyd'e göre ise bu âyet-i kerimenin baş tarafı, kör, topal ve hastaların, cihada gitmemelerinde bir mahzur olmadığını beyan etmektedir. Diğer bölümü ise, evlerin, kapılarının bulunmadığı bir zurnanda, kişilerin, izin istemeden, âyetle zikredilen akrabalarının evlerinde yemek yiyebileceklerine izin

vermiştir. Daha sonra evlere kapılar takıldı ve kişinin, akrabalarının evlerinde yemek yemesi, ev sahibinin izin vermesine kaldı.

Âyet-i kerimede geçen: "Anahtarları emanet edilip tasarrufunuza verilen evlerde." ifadesinden neyin kastedildiği hakkında da farklı izahlar yapılmıştır.

Abdullah b.Abbas'tan nakledilen bir göü^c göre buradaki, evlerin anahtarları kendilerine emanet edilen kimilerden maksat, kişinin, evini veya arazisini, kendisine teslim ettiği vekili veya kayyumudur. Bu gibi kimselerin, kendilerini vekil edenlerin evlerinde bulunun peylerden ve bahçelerin meyvelerinden yemelerinde bir mahzur yoktur.

Dehhak. Katade ve Mücahide göie ise burada, kendilerine evlerin anahtarları emanet edilen kimselerden m at" .-at, bizzat evin sahipleridir.

Âyet-i kerimenin: "Birlikte1 veya ayrı ayrı yemenizde de mahzur yoktur." ifadesi hakkında farklı izahlar yapılmıştır

Abdullah b.Abbas'tan nakledilen bir görüşe göre bu âyet inmeden önce zenginler, fakirlerin hakkını yerler korkusuyla onlarla beraber yemek yemezler-miş. "Biz zenginiz, siz fakirsiniz sizin yemeğinizden nasıl yiyelim?" derlermiş. Âyet-i kerime nazil olmuş ve zenginle fakirin beraber yemek yemelerinin mahzuru olmadığını beyan etmiştir.

Bazı müfessirlere göre ise bu âyet-i kerime, birlikte yemek yemeyi âdet haline getirip yalnız yemeyen bir kısım insanların âdetlerini ortadan kaldırma hükmünü getirmektedir. Çünkü Araplardan bazıları, beraber hiç yemek yemezlerken, diğer bir kısmı da hiç ayn yemezlenniş. Âyet-i kerime işte bu hususlara işaret etmekte, insanların bir arada veya ayn ayrı yemek yemelerinin mahzurlu olmadığını beyan etmektedir.

Bazılarına göre ise bu âyet-i kerime, kendilerine misafir geldiği zaman mutlaka onunla birlikte yemek yeme mecburiyeti hisseden kimseler hakkında nazil olmuş ve onlara, misafirlerle birlikte yemek yemenin mecburi olmadığını beyan etmiştir. Taberi ise bu âyetin, bütün bu sürüşleri kapsadığını söylemektedir.

Âyet-i kerimede: "Evlerinize girdiğimiz zaman kendinize selam verin." buyurulmaktadır. Buradaki "Kendinize" ifadesinden maksat: "Kendi evinize girdiğiniz zaman aile efradınıza selam verin." veya "Camilere girdiğinizde orada bulunanlara selam verin." demektir. Yahut "Müslümanlanndan herhangi birinin evine girdiğinizde selam verin." demektir. Taberi bu görüşü

tercih etmiştir. Yahut bu ifadeden maksat, "Evlere girdiğiniz zaman orada kimse bulunmazsa kendi kendinize selam verin." demektir. ^[86]

62- Gerçek müminler ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve resulüne îman ederler, toplanmayı gerektiren bir meselede Peygamberle bir araya geldikleri zaman, Peygamberden izin almadan ayrılmazlar. Senden izin isteyenler, işte onlar, Allah'a ve Resulüne iman edenlerdir. Eğer onlar bazı işleri için senden izin isterlerse, içlerinden dilediğine izin ver. Onlara Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayandır ve çok merhamet edendir.

Gerçek müminler o kimselerdir ki, Allah'a ve Resulüne hakkıyla iman etmiş olurlar. Peygamberle birlikte olmayı gerektiren, savaş, istişarede bulunma ve Cuma namazı kılma gibi hususlarda Peygamberin yanında bulunduklarında ondan izin almadan ayrılmazlar. Peygamberi tek başına yalnız bırakmazlar.

Ey Muhammed, bir araya gelmenizi gerektiren bu gibi hususlarda, yanında bulunup ta senden izin almadan ayrılmayanlar var ya, işte onlar, Al I aha ve Peygamberine iman ederler. Böyle samimi bir imana sahip olanlar bir kısım işleri için senden izin istedikleri zaman sen onlara izin ver ve kendileri için af dile. Zira Allah, kullarının günahını çokça bağışlayan ve tevbelerini kabul ederek çokça merhamet edendir. ^[87]

63- Peygamberin aranızdaki davetini, bazılarının diğerlerini çağırması gibi tutmayın. Allah, içinizden, başkalarını siper edinerek sıvışıp gidenleri çok iyi bilir. Onun emrine karşı gelenler, başlarına bir bela gelmesinden yahut şiddetli bir azaba uğramalarından sakınsınlar.

Müfessirler bu âyet-i kurtmeyi farklı şekillerde izah etmişlerdir. Bu izah şekillerinden biri, mealde zikredildiği gibidir.

İkinci bir izah şekline göre ise âyetin izahı şöyledir: peygamberi çağırmayı, birbirinizi çağırır gibi yapmayın. Onu saygı ile çağırın, yani, "Ey Allah'ın Resulü" gibi saygı ifade eden bir sözle çağırın.

Üçüncü bir izah şekline göre de âyet mânâsı şöyledir: "Peygamberin bedduasını sizlerden herhangi birinizin bedduası gibi sanmayın. Onu kızdıracak bir iş işlemeyin. Zira o

aleyhinize dua edecek olursa, helak olursunuz." Taberi bu görüşü tercih etmektedir. [\[88\]](#)

64- iyi bilinmelidir ki, göklerde ve yerdekiler mutlaka Allah'ındır. Allah, sizin durumunuzu çok iyi bilir. Kendisine döndürölüp götüröldükleri gün, onlara yaptıklarını haber verecektir. Allah, herşeyi çok iyi bilir.

İyi bilin ki göklerde ve yerde bulunanların mülkiyeti ancak Allah'a aittir. O halde herşeyin yaratıcısı olan Allah'ın emrine karşı gelerek cezasını hak etmeyin. Sizlerin ne hal üzere bulunduğunuzu Allah çok iyi bilmektedir. İtaat ettiğinizi veya isyan ettiğinizi tespit ettirmektedir. Allah'ın emrine karşı gelenler, kıyamet gününde onun huzuruna çıkarılınca, Allah onlara yaptıklarını haber verecek ve ona göre cezalandıracaktır. Allah, herşeyi çok iyi bilendir. [\[89\]](#)